

////////////////////////////////////

VLAAMS JEUGD- EN
KINDERRECHTEN
BELEIDSPLAN
2020-2024

////////////////////////////////////

INHOUDSOPGAVE

1. Situering	5
2. Horizontaal beleidsplan	5
2.1. Regeerakkoord 2019 -2024 en beleidsnota's	5
2.2. Complementair aan andere horizontale beleidsplannen	6
3. Procedure	6
3.1. Decretale uitvoering	6
3.2. Doelstellingenkader	7
3.3. Het gelopen traject	7
4. Uitgangspunten	8
4.1. Kind- en jongerenperspectief	8
4.2. Inbedding in Europese en internationale ontwikkelingen	9
4.3. Wetenschappelijke en empirische onderbouwing en opvolging	10
5. Corona COVID-19 pandemie	11
6. Doelstellingen en acties	12
<i>Prioriteit 1. Welbevinden en positieve identiteitsontwikkeling</i>	<i>13</i>
a. Situering	13
b. Operationalisering van de prioriteit in concrete doelstellingen en acties	14
TD 1.1. DE VLAAMSE OVERHEID VOERT EEN GERICHT INTEGRITEITSBELEID WAARIN ACTIEF WORDT INGEZET OP EEN GEÏNTEGREERDE AANPAK VAN GEWELD DIE VERTREKT VANUIT HET VERHAAL EN DE VRAAG VAN HET KIND EN DE JONGERE	15
OD 1.1.1. We stimuleren kennisopbouw, expertise-uitwisseling en samenwerking waarbij vertrokken wordt vanuit de positie en de leefwereld van het kind of de jongere	15
OD 1.1.2. We zetten in op een gecoördineerde integrale aanpak van (cyber)pesten	16
TD 1.2. DE VLAAMSE OVERHEID STIMULEERT INITIATIEVEN ZOWEL OP COLLECTIEF ALS INDIVIDUEEL NIVEAU DIE LEIDEN TOT ONTMOETING, EEN VERSTERKING VAN DE WEERBAARHEID EN ERKENNING VAN DE VEERKRACHT VAN IEDER KIND EN JONGERE	17
OD 1.2.1. We zetten in op zorgzame netwerken die bijdragen tot een verbeterde levenskwaliteit	17
OD 1.2.2. We bevorderen de veerkracht en de mentale weerbaarheid van kinderen en jongeren waarbij vertrokken wordt vanuit de vraag van het kind of de jongere zelf	19
<i>Prioriteit 2. Gezonde en leefbare buurten</i>	<i>21</i>
a. Duiding	21
b. Operationalisering van de prioriteit in concrete doelstellingen en acties	23
TD 2.1. DE VLAAMSE OVERHEID ERKENT DE ROL EN DE PLAATS VAN KINDEREN EN JONGEREN IN DE PUBLIEKE RUIMTE EN DE INRICHTING ERVAN	23
OD 2.1.1. We werken samen met kinderen en jongeren als co-creator van de publieke ruimte	23
OD 2.1.2. We verbeteren de multifunctionele en flexibele inzet van publieke ruimte met gerichte acties op vlak van infrastructuur, woonbeleid en mobiliteit	24
TD 2.2. DE VLAAMSE OVERHEID BESTEEDT AANDACHT AAN LEEFBAAR EN DUURZAAM SAMENLEVEN WAARBIJ KINDEREN EN JONGEREN DE STUWENDE MOTOR ZIJN	25

OD 2.2.1. We verduurzamen netwerken die aandacht besteden aan intergenerationeel samenleven	26
OD 2.2.2. We stimuleren gezonde en duurzame werkvormen en levenshoudingen	26
<i>Prioriteit 3. Engagement aan de samenleving door vrijwillige inzet</i>	27
a. Duiding	27
b. Operationalisering van de prioriteit in concrete doelstellingen en acties	28
TD 3.1. DE VLAAMSE OVERHEID ERKENT, VERSTERKT EN STIMULEERT MAATSCHAPPELIJKE INZET VAN KINDEREN EN JONGEREN OP VRIJWILLIGE BASIS	28
OD 3.1.1. We erkennen en optimaliseren wat goed werkt	29
OD 3.1.2. We stimuleren het engagement en de stem van kinderen en jongeren door in te zetten op vernieuwende vormen van engagement en vrijwillige inzet van kinderen en jongeren	30
TD 3.2. De Vlaams overheid erkent en verbetert de talent-, kwaliteiten- en competentie-ontwikkelingen die voortvloeien uit vrijwillige inzet	31
OD 3.2.1. Door vrijwillige inzet ontwikkelde competenties worden versterkt door het leggen van kruisverbanden	31
OD 3.2.2. We zetten in op methodieken die talenten en competenties gelinkt aan engagement identificeren, ontwikkelen en erkennen	32
<i>Prioriteit 4. Vrijtijdsbesteding voor allen</i>	33
a. Duiding	33
b. Operationalisering van de prioriteit in concrete doelstellingen en acties	34
TD 4.1. DE VLAAMSE OVERHEID ZET IN OP OPLOSSINGSSTRATEGIEËN OM DREMPELS VOOR EEN GEÏNTEGREERD VRIJETIJDSELEID WEG TE WERKEN	35
OD 4.1.1. We betrekken kinderen en jongeren als co-creatoren voor de invulling en vormgeving van een vrijetijdsbesteding op vraag en eigen maat	35
OD 4.1.2. We faciliteren inspirerende praktijken en methodieken die inzetten op toeleiding, uitwisseling en ontmoetingen	36
TD 4.2. DE VLAAMSE OVERHEID ONDERSTEUNT EN STIMULEERT DE UITWERKING VAN EEN VRIJETIJDSELEID DAT VERTREKT VANUIT KRUISBESTUIVINGEN	36
OD 4.2.1. We stimuleren inspirerende kruisbestuivingen tussen en binnen verschillende sectoren en/of beleidsniveaus ter bevordering van een geïntegreerd vrijetijdsbeleid	37
OD 4.2.2. We verbinden ons om binnen het bestaand aanbod gerichte aandacht te besteden aan het bereiken van specifieke doelgroepen	38
<i>Prioriteit 5. Mediawijsheid</i>	40
a. Duiding	40
b. Operationalisering van de prioriteit in concrete doelstellingen en acties	42
TD 5.1. DE VLAAMSE OVERHEID VERSTERKT DE COMPETENTIES VAN KINDEREN EN JONGEREN BINNEN EEN GEMEDIATISEERDE SAMENLEVING EN HEEFT HIERBIJ OOG VOOR DE BELANGRIJKE ROL DIE OPVOEDINGSVERANTWOORDELIJEN EN BEGELEIDERS SPELEN	42
OD 5.1.1. We stimuleren en ontwikkelen kennis, vaardigheden en attitudes via informatie, opleiding, begeleiding en ondersteuning	43
OD 5.1.2. We versterken kinderen en jongeren in hun competenties als ontvanger, gebruiker en makers van geprinte, audiovisuele en digitale media	44
TD 5.2. DE VLAAMSE OVERHEID ZET ZICH IN VOOR EEN MEER INCLUSIEF MEDIAWIJSBELEID VIA WEERBAARHEIDSOPBOUW	45
OD 5.2.1. We bekampen online mechanismen die de fysieke, psychische en/of seksuele integriteit van kinderen en jongeren aantasten	45

OD 5.2.2. We zetten in op kennisopbouw bij kinderen en jongeren over hun rechten zodat zij sterker staan in het beschermen van hun integriteit 46

7. Bijlagen 48

7.1. *Afkortingenlijst* 48

7.2. *Bronnenlijst* 49

7.2.1. Europese en internationale instrumenten 49

7.2.2. Bronnenlijst Omgevingsanalyse JKP 2018 51

7.3. *Overzicht per prioriteit relevante slotbeschouwingen VN-Comité Rechten van het Kind* 59

7.3.1. Welbevinden en positieve identiteitsontwikkeling 59

7.3.2. Gezonde en Leefbare buurten 60

7.3.3. Engagement aan de samenleving door vrijwillige inzet 61

7.3.4. Vrijtijdsbesteding voor allen 61

7.3.5. Mediawijsheid 62

kinderrechten binnen ieder beleidsdomein, de Reflectiegroep Jeugd- en Kinderrechtenbeleid, de Vlaamse Kinderrechtenmonitor, enzovoort.

Het kracht van het JKP en wat eveneens ook de ambitie ervan vormt, is dat Vlaanderen zich binnen vijf overheidsbrede transversale doelstellingen verbindt tot een beperkt aantal concrete, haalbare en realiseerbare acties die een impact en waarneembaar effect hebben op het leven van alle kinderen, jongeren en jongvolwassenen in Vlaanderen.

2.2. COMPLEMENTAIR AAN ANDERE HORIZONTALE BELEIDSPANNEN

Het JKP is als horizontaal beleidsplan gevat door de Mededeling aan de Vlaamse Regering van 7 februari 2020 over de nieuwe aanpak transversaal beleid/horizontale doelstellingenkaders (VR 2020 0702 MED.0050/1)¹. De opmaak, uitvoering en opvolging van het JKP verloopt conform de hierin vastgelegde principes.

De verschillende horizontale beleidsplannen binnen de Vlaamse Regering dienen elkaar te respecteren, aan te vullen en te versterken om zo de slaagkansen en de effecten van elk plan te vergroten. Om overlap en versnippering van cruciale thema's te vermijden, wordt er expliciet gekozen om de bestaande beleidsplannen te verzilveren. Het kind- en jongerenperspectief en hieruit voortvloeiende specifieke doelstellingen en/of acties m.b.t. kinderen en jongeren krijgen daarom een plaats binnen het meest relevante horizontale beleidsplan, waaronder het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding, het Vlaams Klimaatplan, het Horizontaal Integratie- en Gelijke Kansenbeleidsplan, het Actieplan Gecoördineerd Vlaams Vrijwilligersbeleid, het Actieplan ter Bestrijding van Seksueel Geweld, het Actieplan Dak- en Thuislozen en het Actieplan ter Preventie van Gewelddadige Radicalisering, Extremisme, Terrorisme en Polarisation.

3. PROCEDURE

3.1. DECRETALE UITVOERING

Het JKP kent zijn decretale grondslag in artikel 3, §1 van het decreet van 20 januari 2012 houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid².

Volgens de huidige wettelijke regeling keurt de Vlaamse Regering binnen het jaar na aanstelling een JKP goed. Bijgevolg dient het JKP uiterlijk tegen 1 oktober 2020 te zijn goedgekeurd om het vervolgens te overhandigen aan het Vlaams Parlement en het Kinderrechtencommissariaat.

---

¹ Hierna Mededeling Transversaal beleid.

² Hierna: Decreet jeugd- en kinderrechtenbeleid.

3.2. DOELSTELLINGENKADER

Het decreet stelt vier grote beleidsdoelstellingen voor alle kinderen en jongeren voorop, zijnde gelijke kansen, een brede ontwikkeling, ruimte en meer betrokkenheid in de samenleving. Het JKP beschrijft de wijze waarop hieraan uitvoering wordt gegeven binnen het kader van maximaal vijf prioritaire strategische doelstellingen (art. 3 Besluit van de Vlaamse Regering van 7 september 2018 betreffende het jeugd- en kinderrechtenbeleid³).

Op 13 maart 2020 keurde de Vlaamse Regering, na advies van de Vlaamse Jeugdraad en het Kinderrechtencommissariaat, vijf prioritaire strategische doelstellingen goed waarop de komende beleidsperiode met het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan ingezet zal worden (VR 2020 1303 DOC.0213/1).

De vijf gekozen doelstellingen spelen in op complexe uitdagingen waar Vlaanderen vandaag voor staat. Via een krachtig JKP wenst de Vlaamse Regering voor kinderen, jongeren en jongvolwassenen in Vlaanderen het verschil te maken te maken op vlak van (1) Welbevinden en positieve identiteitsontwikkeling, (2) Gezonde en leefbare buurten, (3) Engagement in de samenleving door vrijwillige inzet, (4) Vrijtijdsbesteding voor allen en (5) Mediawijsheid.

3.3. HET GELOPEN TRAJECT

Het traject voor de opmaak van het doelstellingenkader voor het Vlaams JKP 2020-2024 werd reeds in de voorgaande regeerperiode (2014-2018) opgestart. De administratieve voorbereiding voor het JKP begon met het opmaken van de omgevingsanalyse in de zomer van 2018. Op deze praktijkgebaseerde en wetenschappelijke onderbouw (art. 6, 3de lid Decreet jeugd- en kinderrechtenbeleid) volgde een fase van inspraakmomenten, gesprekken en debatten. De Reflectiegroep Jeugd- en kinderrechtenbeleid XL fungeerde hierbij als klankbordgroep en werd op verschillende momenten betrokken. Deze groep is samengesteld uit de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid binnen de verschillende beleidsdomeinen en vertegenwoordigers van de jeugd- en kinderrechtenbovenbouw, Vlaamse en nationale kinderrechtenactoren, onderzoekers, lokale besturen en het jeugdwerk (art. 5 Besluit jeugd- en kinderrechtenbeleid). De output van vele inspraakmomenten werd verwerkt en resulteerde in 13 grote beleidsdomeinoverschrijdende prioriteiten. Deze prioriteiten werden verder uitgediept en gerant tijdens het #Groteprioriteitendebat op 26 april 2019.

Met de start van de huidige regeerperiode organiseerde de minister van Jeugd, als coördinerend minister JKP, een ronde tafel over het belang van de 13 naar voren geschoven prioritaire doelstellingen. De uiteindelijke keuze van de vijf prioritaire doelstellingen door de huidige Vlaamse Regering moet immers kaderen binnen het Vlaams Regeerakkoord en de verscheidene beleidsnota's, waaronder de Beleidsnota Jeugd.⁴

---

³ Hierna: Besluit jeugd- en kinderrechtenbeleid.

⁴ Voor een meer uitgebreide toelichting van het traject, zie Nota Vlaamse Regering.

De finale keuze van vijf prioriteiten werd door de Vlaamse Regering goedgekeurd op 13 maart 2020 (zie hierboven 3.2.). Met het JKP verbindt Vlaanderen zich tot concrete, haalbare en realiseerbare doelstellingen die een impact en waarneembaar effect hebben op het leven van alle kinderen, jongeren en jongvolwassenen in Vlaanderen. De operationalisering ervan verloopt via acties beperkt in aantal, die getuigen van haalbare financiële inspanningen en een effectieve ambitie.

In het vervolgtraject werd, conform art. 3 Besluit jeugd- en kinderrechtenbeleid en de Mededeling transversaal beleid, aan de verschillende vakministers gevraagd door welke prioriteiten zij zich gevat zien en om een inhoudelijke bijdrage aan te leveren van een niet-exhaustief overzicht van concrete en evalueerbare beleidsmaatregelen (acties).

Het globale kader werd voor reflectie en bespreking voorgelegd aan een Reflectiegroep XL Vlaams Jeugd- en kinderrechtenbeleid op 9 juni 2020. De vergadering van deze Reflectiegroep werd online georganiseerd in vijf sessies, telkens gefocust op een van de prioriteiten. In totaal nam een 70-tal mensen deel aan de gesprekken, waaronder aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid binnen de verschillende beleidsdomeinen, vertegenwoordigers van de jeugd- en kinderrechtenbovenbouw, Vlaamse en nationale kinderrechtenactoren, onderzoekers, vertegenwoordigers van lokale besturen en het jeugdwerk. De gegeven input werd daar waar mogelijk en gewenst verwerkt in het JKP.

De aangeleverde acties binnen elke prioriteit werden geordend tot een overzichtelijk geheel. Dit geheel vormt het JKP dat gericht is op het boeken van resultaten voor alle kinderen, jongeren en jongvolwassenen.

4. UITGANGSPUNTEN

Het JKP is gegrond op volgende voorliggende uitgangspunten die transversaal voor alle doelstellingen gelden.

4.1. KIND- EN JONGERENPERSPECTIEF

Kinderen en jongeren zijn burgers van onze samenleving en vormen een specifieke doelgroep in de samenleving.

In Vlaanderen alleen al leefden er op 1 januari 2020 2.288.118 kinderen en jongeren van 0 tot 30 jaar oud. In vergelijking met de totale bevolking kan je grofweg stellen dat 1 op de 3 'jeugd' is, de Vlaamse kinderen en jongeren in Brussel buiten beschouwing gelaten.⁵

---

⁵ <https://bestat.statbel.fgov.be/bestat/crosstable.xhtml?view=5fee32f5-29b0-40df-9fb9-af43d1ac9032>; gebaseerd op cijfers van 1 januari 2020.

Het kind- en jongerenperspectief veronderstelt dat er wordt ingezet op het belang, de noden en behoeften van kinderen en jongeren. Hun stem wordt beluisterd en hieraan wordt passend gevolg gegeven. Het potentieel en de (sluimerende) talenten worden erkend en gestimuleerd. Hierbij is continu oog voor de diversiteit binnen deze doelgroep, onder andere op vlak van leeftijd, gender, achtergrond, afkomst, beperking... Dit brengt met zich meer dat naast een zo inclusief mogelijke aanpak, daar waar nodig en wenselijk, ook bijzondere aandacht is voor specifieke doelgroepen. Kinderen en jongeren zijn niet enkel 'de toekomst'. Ze zijn minstens en evenzeer 'het heden'.

De doelstellingen en acties vertrekken vanuit het perspectief van kinderen, jongeren en hun rechten. Kinderrechten vormen de grondslag voor het JKP. De algemene beginselen van het Kinderrechtenverdrag (non-discriminatie, belang van het kind, recht op leven, overleven en ontwikkeling, en recht om gehoord te worden) kennen hun weerslag in het JKP. Elke prioriteit heeft oog voor de balans tussen bescherming, participatie en het garanderen van voorzieningen voor kinderen en jongeren, naar analogie met de drie P's-indeling in het Kinderrechtenverdrag, namelijk rechten die protectie, participatie resp. provisie waarborgen. Het JKP biedt binnen het bereik van de gekozen prioriteiten mogelijke antwoorden op de slotbeschouwingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind bij het gecombineerde vijfde en zesde periodiek rapport van België van februari 2019 (VR 2020 2606 MED.021/1). In opvolging van de slotbeschouwingen zet het JKP expliciet in op een aantal kwetsbare doelgroepen.

Met het JKP gaan we voor een duurzaam beleid. Ook het belang van ondersteuners van kinderen en jongeren wordt onderkend, waaronder leeftijdsgenoten, opvoedingsverantwoordelijkheden, referentiefiguren en lokale besturen.

4.2. INBEDDING IN EUROPESE EN INTERNATIONALE ONTWIKKELINGEN

Aanvullend op het Kinderrechtenverdrag is het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid eveneens ingebed in tal van Europese en internationale beleidskaders. Voor het JKP gaat het in de eerste plaats om de EU-Jeugdstrategie (2019-2027), de European Youth Goals, de VN-Jeugdstrategie Youth 2030, de strategie Kinderrechten van de Raad van Europa (2016-2021) en de VN-agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling (SDG's).

Europese en internationale beleidskaders bieden tal van mogelijkheden om de vijf JKP-doelstellingen in een internationale context uit te rollen. Grensoverschrijdende samenwerking en kennisuitwisseling geven ons de kans om onze eigen activiteiten te inspireren, een beleid uit te voeren met een meer systemische impact en om sterke partnerschappen met andere landen aan te gaan. We gaan actief op zoek naar expertise in het buitenland en delen onze expertise met andere landen om een gedragen beleid met impact uit te voeren. Tevens doelen wij erop om deze kaders te beïnvloeden, zodat we onze voetafdruk op internationaal niveau kunnen achterlaten.

4.3. WETENSCHAPPELIJKE EN EMPIRISCHE ONDERBOUWING EN OPVOLGING

Wil een jeugd- en kinderrechtenbeleid geloofwaardig, transparant, duidelijk, keuzeverhelderend en impactsvol zijn, moet het wetenschappelijk onderbouwd zijn. Empirisch en fundamenteel wetenschappelijk onderzoek draagt bij tot een degelijke beleidsvoorbereiding, zowel als beleidsuitvoering en -evaluatie.

Om een zicht te krijgen op het leven van deze kinderen en jongeren, wat hen bezighoudt, waar ze van wakker liggen en waar ze plezier uithalen, werd als voorbereiding voor het JKP een uitgebreide omgevingsanalyse⁶ opgemaakt. Deze Omgevingsanalyse JKP heeft als focus kinderen en jongeren van 0 tot 30 jaar in Vlaanderen (Vlaams Gewest en Nederlandstalige kinderen en jongeren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). De analyse bevat informatie over heel diverse beleids- en levensdomeinen en is in thematische hoofdstukken ingedeeld. Ze bevat een niet-exhaustieve bundeling van administratieve data, surveygegevens en resultaten van kwalitatief onderzoek dat de laatste jaren in Vlaanderen is uitgevoerd.

Het JKP is gericht op het boeken van resultaten voor alle kinderen, jongeren en jongvolwassenen. De doelstellingen en acties werden daarom specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden geformuleerd. De monitoring van de vooruitgang en de impact van het JKP verloopt via de jaarlijkse rapportage over de acties binnen de beleids- en begrotingstoelichting (BBT) van iedere betrokken vakminister. Op basis van deze rapportages worden de tussentijdse evaluatie, waarin ook zal worden aangegeven of en waar, bijstellingen nodig zijn, en de eindevaluatie van het JKP opgesteld (art. 3, § 3 Decreet jeugd en kinderrechtenbeleid). De opstelling van deze rapporten ligt in handen van de administratie van de coördinerende minister van Jeugd, met name het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Aan de definitieve oplevering, gaat een inhoudelijke bespreking vooraf in de reflectiegroep jeugd- en kinderrechtenbeleid, waarin de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechten van de verschillende betrokken beleidsdomeinen in vertegenwoordigd zijn. De aanspreekpunten stemmen af met hun bevoegde minister. Aan de verschillende prioriteiten worden indicatoren gekoppeld, die zo veel als mogelijk samensporen met de in de BBT's opgenomen indicatoren. Dit moet bijdragen tot een onderbouwde en degelijke monitoring en evaluatie. De monitoring op prioriteitsniveau wordt op dit moment opgesteld door het Jeugdonderzoeksplatform (JOP), waarbij telkens een cluster van algemene indicatoren ontwikkeld die zal toelaten om de evolutie van de prioriteiten op te volgen. Deze indicatorenset betreft een mix van surveyitems en administratieve gegevens.

Daarnaast staat het JKP in een continue wisselwerking met allerlei lopend en komend wetenschappelijk en beleidsrelevant onderzoek.

---

⁶ Departement Cultuur, Jeugd en Media, *Omgevingsanalyse JKP ter voorbereiding van het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024*, Vlaamse overheid, Brussel, 2019, 165p. Hierna: Omgevingsanalyse JKP http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/jeugd_kinderrechtenbeleid_doc/jkp2020-2024/Omgevingsanalyse-JKP.pdf.

5. CORONA COVID-19 PANDEMIE

Tijdens de opmaak van dit JKP werden we geconfronteerd met corona en de dringende en noodzakelijke maatregelen die genomen werden om de verdere verspreiding van het COVID 19-virus tegen te gaan. Met de invoering, opvolging en naleving van de noodmaatregelen, werd zichtbaar dat specifieke groepen in de samenleving extra werden geraakt in de precare leefsituatie waarin ze zich bevinden. De algemene mitigerende maatregelen aangenomen door de verschillende overheden verhelpen deels, maar leggen ook andere pijnpunten bloot.

De impact van de maatregelen op het leven van kinderen en jongeren was groot.⁷ Kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties ondervonden vaak specifieke gevolgen⁸, zoals ziektes die niet werden vastgesteld of opgevolgd; geen ontspanningsruimte in huis en/of tuin; gebrek aan ontspannings- en schoolmateriaal; beperkt sociaal netwerk; eenzaamheid; samenleven met ouders met een psychische/fysieke ziekte, verslaving, in depressie, in (technische) werkloosheid, in (nakende) echtscheiding, geldzorgen, ...; risico voor integriteit o.w.v (risico) van geweld, misbruik, ondervoeding, verwaarlozing, niet welkom thuis; lopende integrale jeugdhulpbegeleidingen die stilvielen of vertraging opliepen, enzovoort. In de regel gaat het hier over kinderen en jongeren in (kans)armoede, in een kwetsbare thuissituatie, in een traject van jeugdhulpverlening/aanpak jeugddelinquentie, in een precare verblijfssituatie, kinderen en jongeren die een moeilijk of geen schooltraject doorlopen en kinderen en jongeren met een beperking.

De Vlaamse Regering ondernam heel wat maatregelen om de crisis zo veel mogelijk te beheersen, ook voor kwetsbare gezinnen (VR 2020 1505 MED.0157/1 en VR 2020 0307 MED.0223/1BIS). Vele van deze maatregelen richtten zich ook specifiek op kinderen en jongeren zoals het heropenen van de scholen en het laten doorgaan van de zomerkampen. Uitdrukkelijk gekaderd binnen de prioriteiten van het JKP zijn de twee volgende van specifieke betekenis. Vooreerst leidde financiële impulsen tot het versterken van de maximaal toegankelijke online jeugdinformatie en een bereikbare en beschikbare telefonische en online hulpverlening voor kinderen en jongeren (VR 2020 1004 DOC.0334/1). Daarnaast werd voor een totaalbudget van 4,5 miljoen euro ingezet op vrije tijd en ondersteuning van aanbod voor kinderen en jongeren in kwetsbare situaties (Actieplan Generatie Veerkracht) (VR 2020 3004 DOC.0419/1QUATER).

Omdat de veerkracht van deze kinderen en jongeren ook na de crisis van essentieel belang is, blijven we ook in dit JKP aandachtig voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. Rekening houdend met de uitzonderlijke omstandigheden waarin we ons tijdens deze crisis bevonden en de maatregelen die in

---

⁷ Zie onder meer: Kinderrechtencommissariaat, Kenniscentrum Kinderrechten en Kinderrechtencoalitie, *Coronacrisis treft alle kinderen en jongeren? Resultaten online-enquête #jongerenovercorona*, Brussel, 2020, 70p.; N. Van Ceulebroeck en F. Aernouts, *De impact van de coronamaatregelen op professionele jeugdwerkorganisaties, Jeugdwerkers en kinderen en jongeren in Antwerpen*, AP Hogeschool Antwerpen i.s.m. Antwerps Jeugdsectoroverleg., 2020, 22p.; Vakgroep Communicatiewetenschappen, Centrum voor Persuasieve Communicatie (UGent), *Tieners kijken positief naar de toekomst tijdens de coronaperiode... en naar Instagram*, 7 mei 2020, Gent, <https://www.ugent.be/nl/actueel/kinderen-bezorgd-vakantie-feest-ziek-corona-onderzoek.htm> en *Kinderen vooral bezorgd over vakantieplannen en geannuleerde feestjes*, Gent, 19 mei 2020, <https://www.ugent.be/nl/actueel/kinderen-bezorgd-vakantie-feest-ziek-corona-onderzoek.htm>; Vlaamse Jeugdraad, *Standpunt. Standpunt. Impact van corona op kinderen en jongeren: mentale en fysieke ruimte onder druk*, Brussel, 30 maart 2020, 8p.

⁸ Zie onder meer; Uit De Marge, *De impact van de COVID 19-maatregelen op kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties. Hoe overleven kinderen en jongeren in kwetsbare posities de lockdown?*, Antwerpen, 2020, 40p.; Vlaamse Jeugdraad, *Advies 2005. Mondmakers en Megafonen: onze stem gaat niet meer in lockdown*, Brussel, 1 juli 2020, 39p.

dit kader genomen werden, is het JKP hét instrument bij uitstek om de genomen maatregelen ook op langere termijn mee te nemen. Alle vijf prioriteiten bieden hiervoor aanknopingspunten en raakvlakken.

6. DOELSTELLINGEN EN ACTIES

Met het JKP verbindt Vlaanderen doelstellingen met concrete, haalbare en realiseerbare acties die impact en een waarneembaar effect hebben op het leven van alle kinderen, jongeren en jongvolwassenen in Vlaanderen.

Iedere prioriteit, als overheidsbrede en geïntegreerde strategische doelstelling, start eerst met een duiding waarin o.b.v. de Omgevingsanalyse JKP en de relevante Europese en internationale instrumenten de context wordt geschetst.

Vervolgens wordt de prioriteit opgedeeld in twee tactische doelstellingen (TD) waaruit operationele doelstellingen voortvloeien (OD) die specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden acties bevatten. Deze acties werden aangeleverd door de vakkabinetten die zich door de betreffende prioriteit gevat zagen en daarmee aan de slag wilden gaan.

Er werd zoveel als mogelijk gebleven bij de oorspronkelijke formulering van de aangeleverde acties. Waar de aangeleverde acties door een of meerdere beleidsdomeinen inhoudelijk samenvielen, werden deze verwerkt in een meer algemene, omvattende formulering.

Per actie worden de betrokken vakministers vermeld. Daar waar reeds zicht is op timing, wordt dit vermeld.

In lijn met de Mededeling transversale plannen vormen de opgenomen acties een niet-exhaustief overzicht. Wil het JKP zijn ambitie waarmaken, verschil maken voor het Vlaamse kind en de Vlaamse jongere, kunnen inspelen op veranderingen, neemt het immers noodzakelijkerwijze de vorm aan van een levend document. Binnen de gestelde doelstellingen zijn nieuwe, aanvullende of wijzigende acties mogelijk.

Na goedkeuring van het plan houden de betrokken vakministers zich er aan om de acties effectief om te zetten en te vertalen naar beleid, met waar nodig, het gepaste budget.

De coördinerende minister, de minister van Jeugd, zal dan ook een actieve coördinerende rol opnemen in de uitvoering van het JKP om te allen tijde de uitvoering van de acties op te volgen, het overzicht te bewaren, de nodige afstemming te garanderen en in de nodige evaluaties te voorzien.

PRIORITEIT 1. WELBEVINDEN EN POSITIEVE IDENTITEITSONTWIKKELING

a. Situering

Deze prioriteit speelt in op de vier beleidsdoelstellingen, zoals vermeld in artikel 3, §1, tweede lid Decreet jeugd- en kinderrechtenbeleid, en in het bijzonder *2° het creëren en borgen van brede ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren* en *4° het verhogen van de formele en informele betrokkenheid van kinderen en jongeren bij de samenleving*.

Uit de Omgevingsanalyse JKP blijkt dat de kindertijd en de adolescentie een erg dynamische periode is in een mensenleven. Deze tijd is cruciaal voor het ontwikkelen van een tevredenstellend evenwichtig gevoel van welbevinden, wat ruimte kan geven aan een positieve identiteit. Deze levensperiode is evenwel niet steeds even zorgeloos.

Kinderen en jongeren ervaren veel druk en stress om te presteren op school, in de vrije tijd en thuis. Jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties ondervinden bijkomende moeilijkheden om in een duurzame job te landen. Meer en meer erg jonge mensen rapporteren burn-out of suicidegevoelens zonder dat hun omgeving hier vooraf signalen over opving. Zelfmoord is één van de grootste doodsoorzaken bij jonge mensen. Geweld is een van de meest gemelde klachten bij het Kinderrechtencommissariaat. Pesten in het bijzonder is een steeds wederkerend fenomeen, ondanks de vele inspanningen om pesten bespreekbaar te maken en een pestbeleid uit te werken. Kinderen en jongeren lopen te vaak alleen rond met hun kopzorgen en problemen. We zien dat vele kinderen en jongeren een aanspreekpunt of vertrouwenspersoon in hun directe omgeving missen waar ze met hun zorgen, twijfels, stress en existentiële vragen terecht kunnen. Er heerst nog te veel taboe rond psychische problemen. Er is nood aan een geïntegreerde aanpak tussen hulpverlening enerzijds en het directe netwerk (ouders, jeugdwerk, werkgever, school, ...) van kinderen en jongeren anderzijds. Het directe netwerk is vaak goed geplaatst om de eerste signalen van mentale problemen op te vangen. Idealiter leidt dit tot het ontstaan van kruispuntorganisaties tussen de jeugd-, onderwijs-, en welzijnssector.

Verscheidene Europese en internationale instrumenten onderschrijven het belang van en de nood aan een gepaste inzet op het welbevinden en de positieve identiteitsontwikkeling van kinderen, jongeren en jongvolwassenen. Een vertrekpunt is de erkenning van de competentie van kinderen en jongeren door hen zelf te betrekken bij de formuleringen van de problematieken als de mogelijke antwoorden.

Het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind erkent het recht van ieder kind op bescherming tegen geweld, mishandeling en seksuele uitbuiting (art. 19 en 34). Bij aantasting van de integriteit is er een recht op hulpverlening en herintegratie in de samenleving (art. 19). Dit geldt ook voor minderjarige slachtoffers van gewapende conflicten (art. 39). Het recht op gezondheidszorg (art. 24) omvat eveneens preventieve gezondheidszorg.

In de meest recente slotbeschouwingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind naar aanleiding van het Belgisch vijfde en zesde periodiek landenrapport werden aanbevelingen geformuleerd op het vlak van de aanpak van kindermisbruik, de nood aan stimulansen tot bevordering van positieve, geweldloze en participatieve vormen van opvoeding, onder meer door middel van bewustmakingsprogramma's en -

campagnes, het vermijden van schadelijke praktijken, het bevorderen van de geestelijke gezondheid (psychologische ondersteuning, onderzoek naar zelfmoord, stress...), de aandacht voor de gezondheid van adolescenten (obesitas, drugsmisbruik, met name cannabis, tabak en alcohol) en de aanpak van pesten, onder meer binnen de onderwijscontext. Dit overzicht wordt als bijlage achteraan in het JKP opgenomen.

Het versterken van het psychisch welbevinden van jongeren is ook vervat in VN duurzame ontwikkelingsdoelen voor 2030 (doel 3.4). Dezelfde aanmoediging is ook terug te vinden in de Lisboa+21 verklaring die werd opgesteld op de wereldconferentie van ministers verantwoordelijk voor Jeugd in 2019 en die het verwezenlijken van een jeugd vriendelijke en faciliterende omgeving voorschrijft (§8). In de EU-jeugdstrategie wordt het psychisch welbevinden van jongeren als een belangrijke prioriteit gezien, waardoor deze doelstelling vastgelegd werd in de vijfde Europese jeugd doelstelling over geestelijke gezondheid en geestelijk welzijn. Met betrekking tot sociale en prestatiedruk, besteedt de tweede prioriteit van de (concept) VN Jeugdstrategie (2030) samen met §10 van de Lisboa+21 verklaring in het bijzonder aandacht aan sociale factoren die bepalend zijn voor het welzijn van jongeren. Tevens nodigt de Lisboa+21 verklaring staten uit om de toegankelijkheid van jeugd vriendelijke psychische gezondheidsdiensten te waarborgen (§10). Op niveau van de Raad van Europa moedigt aanbeveling (2019)⁴ staten aan om de toegankelijkheid en kwaliteit van de hulpverlening voor het psychisch welbevinden van jonge vluchtelingen te vergemakkelijken (§§20, 21 en 22). Dit document kent ook een bijzondere rol toe aan jeugdwerkactiviteiten in het verlenen van psychische hulp aan jonge vluchtelingen (§33 en 34). Verder geeft aanbeveling (2016)⁷ aan dat staten de toegang tot de rechten van jongeren die betrekking hebben op noodzakelijk gezondheidszorg, moeten verwezenlijken (§3). Zo stelt de aanbeveling voor dat staten informatie op maat met betrekking tot de beschikbaarheid en toegankelijkheid van gezondheidszorg aan jongeren moeten verschaffen (punt 3.7 in bijlage). Toegang tot kwaliteitsvolle hulpverlening en informatie hierrond wordt ook in aanbeveling (2015)³ voor jongeren uit kansarme buurten voorgeschreven. De aanbeveling (2016)⁷ haalt de nood aan van het beschikbaar maken van alomvattende en preventieve diensten voor de emotionele ontwikkeling en het welbevinden van jongeren (punt 3.7 in bijlage). Eén van de EU Youth Goals focust op het wegwerken van stigmatisering en het promoten van sociale inclusie van alle jongeren. Jongeren moeten beter gewapend worden tegen mogelijke mentale problemen, onder meer door in te zetten op de sterktes en persoonlijke vaardigheden van deze jongeren. Daarnaast moeten professionelen die werken met jonge mensen een vaardigheidstraining in mentale EHBO krijgen (EU Youth Goals 2018). De 2030 Agenda voor duurzame ontwikkelingsdoelen erkent dat jeugdwerkloosheid een belangrijk zorgpunt blijft voor de internationale gemeenschap (§14). Daarom is het verwezenlijken van waardig werk deel van de visie van de SDG's (§9) en wordt tewerkstelling van jongeren gezien als een belangrijk element in het bouwen van een duurzame economische toekomst (§27). Om de toegang tot kwaliteitsvolle jobs die aansluiten bij de interesse en talenten van jongeren te verwezenlijken, heeft doel 4.4 als ambitie om meer jongeren aan het werk te krijgen, door ze te helpen met het vergaren van vaardigheden die op de arbeidsmarkt noodzakelijk zijn. Eveneens streeft doel 8.3 naar het ontwikkelen van beleidsmaatregelen die de tewerkstelling van jongeren bevordert (zie ook doel 8.b.).

b. Operationalisering van de prioriteit in concrete doelstellingen en acties

De Vlaamse overheid zet met de keuze voor deze prioriteit in op het versterken van het welbevinden en de positieve identiteitsontwikkeling van kinderen en jongeren. Het Regeerakkoord 2019-2024 onderschrijft op verschillende plaatsen het belang van aandacht voor thema's die hiertoe bijdragen. Via gerichte acties wil

//

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, Minister van Justitie en Handhaving en Minister van Brussel, Jeugd en Media
Timing: 2020 - 2024

2. We werken vanuit een gedragen visie verder aan het gepast omgaan met grensoverschrijdend gedrag door een gedifferentieerd aanbod met aandacht voor specifieke thema's en hulp op maat. Goede (inter)nationale praktijken worden verder uitgerold en opgeschaald. Vanuit het belang van het kind en de jongere is het fundamenteel dat bij de aanpak van integriteitsvraagstukken het beschermingsperspectief onlosmakelijk wordt gekoppeld aan de stem, de beleving en de expertise van kinderen en jongeren zelf.

Minstens volgende elementen komen hierbij aan bod:

- Het verderzetten van de beleidsdomeinoverstijgende aanpak van grensoverschrijdend gedrag en de bescherming van integriteit;
- Expertise-uitwisseling en competentieversterking rond informatiedeling en participatie bij verontrustende signalen, met bijzondere aandacht voor warme doorverwijzing;
- De organisatie van internationale uitwisseling van ambtenaren, experts, sectorspelers en jeugdwerkers i.k.v. de culturele akkoorden (bilaterale samenwerking op vlak van jeugd) met andere landen en regio's die specifieke expertise hebben rond integriteitsbescherming van kinderen en jongeren en de aanpak van grensoverschrijdend gedrag. We bekijken hoe we deze internationale goede voorbeelden kunnen implementeren in het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid. We dragen tegelijkertijd onze eigen expertise op vlak van dit thema uit en zetten Vlaamse goede praktijken internationaal in de kijker;
- ...

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Brussel, Jeugd en Media, Minister van Inburgering en Gelijke Kansen, Minister van Onderwijs, Minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, Minister van Sport, Minister van Cultuur
Timing: 2020 -2024

OD 1.1.2. We zetten in op een gecoördineerde integrale aanpak van (cyber)pesten

1. We stimuleren de uitbouw van een platform rond (cyber)pesten waar iedereen laagdrempelig toegang heeft tot betrouwbare, 'evidence-based' informatie specifiek over (cyber)pesten, gekoppeld aan tweedelijns hulp. Dit platform heeft oog voor informeren en sensibiliseren, het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek om beleid en praktijk beter te ondersteunen en beleidsadviserend werk. Bijzondere aandacht gaat uit naar het snijpunt tussen (cyber)pesten en kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties. Dit platform richt zich in de eerste plaats tot kinderen en jongeren, ouders en begeleiders van kinderen en jongeren. Er wordt ingezet op de inbedding ervan in het Vlaamse landschap van jeugdinformatie (Awel, Grenswijs, WAT WAT...) en de verduurzaming ervan.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Brussel, Jeugd en Media
Timing: 2020 - 2024

levensvragen, identiteitsvraagstukken en dergelijke, doorbreken. We zetten in op kruisbestuivingen in en tussen sectoren. We bouwen verder op wetenschappelijke onderbouwde bevindingen over maatschappelijke druk bij jongeren, met het oog op het vertalen en toepasselijk maken van onderzoeksresultaten voor beleid en praktijk.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Brussel, Jeugd en Media
Timing: 2021 - 2024

PRIORITEIT 2. GEZONDE EN LEEFBARE BUURTEN

a. Duiding

Deze prioriteit speelt in op de vier beleidsdoelstellingen, zoals vermeld in artikel 3, §1, tweede lid van het Decreet jeugd- en kinderrechtenbeleid, maar heel specifiek op *3° het creëren van ruimte voor kinderen en jongeren*.

De omgevingsanalyse Vlaanderen van 2018, verwerkt in de Omgevingsanalyse JKP, wees er reeds op dat de aanhoudende concentratie van bevolking en de economische activiteit in en rond de stedelijke centra, de leefbaarheid van deze regio's onder druk zet. We worden geconfronteerd met een toenemende verkeersdruk, gezondheidsrisico's als gevolg van bodem- en luchtverontreiniging, geluidshinder... Het platteland heeft specifieke uitdagingen, met name de open ruimte bewaren en tegelijk zorgen voor leefbare dorpen.

Een duurzame stadsontwikkeling is een belangrijk gegeven om de levenskwaliteit van kinderen en jongeren te verbeteren. Sociale cohesie en persoonlijke veiligheid zijn hierin onmisbare elementen. Kinderen en jongeren hebben een grotere actieradius dan ooit tevoren, maar kunnen/mogen steeds minder vrij buitenspelen en zich alleen verplaatsen. Kinderen en jongeren geven aan dat ze meer groen willen in de steden. Er is ook te weinig speel- en ontmoetingsruimte. Vlaamse kinderen en jongeren ontmoeten elkaar minder vaak dan vroeger in de publieke ruimte.⁹ Er is vraag naar ruimte (vrijplaatsen) voor cultuur, vrije tijd, experiment. De tolerantie voor spelende en 'rondhangende' kinderen en jongeren vermindert. Er is ruimte nodig voor jongeren om in hun vrije tijd te kunnen doen wat ze effectief willen doen en ook te zijn wie ze zijn. Er moeten plekken zijn waar dat mag zonder dat ze meteen (het gevoel hebben) gevisieerd (te) worden.

De zelfstandige mobiliteit van kinderen en jongeren neemt af. Dit heeft een impact op hun welbevinden, autonomie en vrijetijdsbesteding: ze moeten zelfstandig naar school, van hun ene of andere thuis naar de jeugdvereniging, de sportclub, formele en informele speelruimtes kunnen gaan. De ruimte werd tot hertoe te vaak ingericht op basis van autoverkeer. Kinderen en jongeren willen dan ook een stipter en frequenter openbaar vervoer en meer alternatieve, gedeelde vormen van vervoer. Daarom wordt nog meer ingezet op een 'mental' en 'modal' shift richting duurzame verplaatsingsmodi bij jongeren. We willen de fiets en deelmobiliteit nog meer dan vandaag ingang doen vinden bij hen.

Vanuit het streven naar een inclusieve samenleving moeten de buurten een thuis bieden voor iedereen. Slimme steden en sociaal innovatieve oplossingen spelen hierbij een belangrijke rol. Sociale cohesie kan worden gestimuleerd door de woonvormen aan te passen, door ze levensloopbestendig te maken. Huishoudens blijven op zoek gaan naar een woning met tuin.

---

⁹ Zie ook: J. Meire, *Het grote buitenspeelonderzoek. Buiten spelen in de buurt geobserveerd*, Kind & Samenleving, Brussel, 2020, 165p. Dit onderzoek gaf aanleiding tot een actuele vraag in het Vlaams Parlement van Tinne Rombouts aan minister van Brussel, Jeugd en Media, Benjamin Dalle, over de verontrustende resultaten van het Grote Buitenspeelonderzoek (nr. 695), 8 juli 2020, <https://www.vlaamsparlement.be/plenaire-vergaderingen/1411308/verslag/1413702>.

maken, vanuit het perspectief van kinderen en jongeren. Hierbij is het belangrijk om ook ruimte te creëren voor een 'bottom up' betrokkenheid van kinderen en jongeren. Kinderen en jongeren worden gestimuleerd om als mede-eigenaar een rol op te nemen in het vormgeven van de publieke ruimte. Goede voorbeelden uit de praktijk worden bekendgemaakt. Bij het uitwerken van ruimtelijke kwaliteiten wordt onder meer het sociale aspect (ruimte en kwaliteit voor kinderen en jongeren) meegenomen. Samen met de Vlaamse Bouwmeester wordt bekeken hoe (onderzoeks)aanbevelingen over kindvriendelijke inrichtingen kunnen worden vertaald naar beleid.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Brussel, Jeugd en Media, Minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen en Minister van Mobiliteit

Timing: 2020 - 2024

2. Een duurzaam mobiliteitsbeleid is afgestemd op maat van kinderen en jongeren. In 2020 start een belevingsonderzoek bij jongeren uit de derde graad van het secundair onderwijs waarbij verplaatsingen op lokaal en bovenlokaal niveau in kaart wordt gebracht. Dit driejarig actieprogramma moet uitmonden in een praktische 'toolkit' met werkvormen en indicatoren voor een lokaal mobiliteitsbeleid.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Mobiliteit

Timing: 2020 - 2022

OD 2.1.2. We verbeteren de multifunctionele en flexibele inzet van publieke ruimte met gerichte acties op vlak van infrastructuur, woonbeleid en mobiliteit

1. Er wordt verder ingezet op multifunctionaliteit van gebouwen door het delen van infrastructuur en uitwerken van hybride projecten.
Minstens volgende infrastructuren lenen zich voor deze inzet:
  - a. kinderopvang (zorg- en pedagogische continuïteit, gemengde bouwprojecten kinderdagverblijf/school), patiënten, gehandicapten en ouderenorganisaties en de Huizen van het kind;
  - b. school-sportinfrastructuur, met het oog op verbetering en naschoolse extra openstellingen;
  - c. de uitbouw van vrijplaatsen waar kinderen en jongeren zelf bepaalde plekken kunnen invullen en deze openstellen voor anderen.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, Minister van Onderwijs, Minister van Sport en Minister van Brussel, Jeugd en Media

Timing: 2021 - 2023

2. We volgen de evolutie van experimentele woonvormen nauw op en verhogen de aandacht voor kinderen en jongeren in het lokale woonbeleid. Sedert 2018 is een proefomgeving ingesteld waarbinnen experimentele woonvormen de kans krijgen om op te starten zonder de belemmering van een veelheid aan regelgeving binnen het beleidsveld Wonen. De 28 projecten richten zich op kwetsbare doelgroepen, een aantal ook specifiek op jongvolwassenen. De projecten worden geëvalueerd met het oog op het maximaal wegnemen van hindernissen in het instrumentarium van

het beleidsveld Wonen. Indien daaruit blijkt dat een nieuwe proefomgeving nuttig kan zijn om nieuwe wooninitiatieven zich te laten ontwikkelen en deze te onderzoeken, zal daartoe het nodige initiatief worden genomen, ook door in overleg te treden met andere bevoegde ministers.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Wonen

Timing: 2020 – 2024 (met tussentijdse evaluatie in 2020 en 2022)

3. De Vlaamse overheid ondersteunt de lokale besturen bij de uitwerking van hun lokale woonbeleid. In dat ondersteuningsaanbod zal het agentschap Wonen-Vlaanderen de nodige aandacht vragen voor de positie van kinderen, jongeren en jongvolwassenen. Die focus zal gelegd worden zowel in de opleidingen die het agentschap organiseert voor de lokale besturen als in de ondersteuning op maat van elk lokaal bestuur afzonderlijk.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Wonen

Timing: 2020 - 2024

4. De verplaatsingsbehoeften van kinderen en jongeren worden mee opgenomen bij de opmaak van regionale mobiliteitsplannen in de vervoerregio's. Naast de reguliere aandacht voor woon-schoolverplaatsingen moet het mogelijk worden voor kinderen en jongeren om ook in de vrije tijd vlotte verbindingen te maken op een duurzame manier. Het is belangrijk om in kaart gebrachte jeugdplekken mee te nemen. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de gewestwegen. De in kaart gebrachte jeugdplekken kunnen worden meegenomen als oorsprongs-bestemmingspolen in het bovenlokaal functioneel fietsroutenetwerk. Ook het ter beschikking stellen van informatie over belangrijke fietsroutes bij vrijetijdsverplaatsingen door kinderen en jongeren zal kunnen bijdragen tot een verruiming van de huidige woon-school focus.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Mobiliteit

Timing: 2021 - 2022

TD 2.2. DE VLAAMSE OVERHEID BESTEEDT AANDACHT AAN LEEFBAAR EN DUURZAAM SAMENLEVEN WAARBIJ KINDEREN EN JONGEREN DE STUWENDE MOTOR ZIJN

Vanuit het streven naar een inclusieve, interculturele en intergenerationele samenleving moeten buurten een thuis bieden voor iedereen. Een kind- en jeugd vriendelijke omgeving betekent dat kinderen en jongeren zelf een belangrijke rol kunnen opnemen op vlak van sociale cohesie, toegankelijkheid, leefbaarheid van de buurt enz. Dit alles draagt bij tot een warme samenleving.

Bewustmaking op het gebied van leefmilieu, gezondheid en klimaat start lokaal, in de eigen omgeving. Door in te zetten op propere leefomgeving en hierin zelf actief een rol te kunnen opnemen, onder meer onder de vorm van ondernemerschap of de aanpak van zwerfvuil, dragen kinderen en jongeren zichtbaar bij tot de leefbaarheid van hun eigen omgeving. Concrete acties met onmiddellijk zichtbaar resultaat beïnvloeden de levenshouding. Kinderen en jongeren zijn betrokken op de toekomst van de planeet en tonen hun bijdrage in een door ieder gedeelde en gedragen verantwoordelijkheid.

OD 2.2.1. We verduurzamen netwerken die aandacht besteden aan intergeneratieel samenleven

1. Met de lokale besturen als motor wordt verder ingezet op een kindvriendelijk lokaal beleid. Het label Kindvriendelijke Steden en Gemeenten is een hefboom, de '8-80 cities' in het buitenland zijn een voorbeeld. We bundelen goede praktijken van projecten en proeftuinen (speelstraten, leefstraten, kindvriendelijke voortuinen, projecten rond 'social return' waarbij bedrijven infrastructuur openstellen na werktijd voor de buurten), en organiseren een internationale uitwisseling om modellen verder te verkennen. Op die manier nemen we expertise mee in beleid op Vlaams niveau. Vlaanderen neemt actief deel aan de activiteiten van het Netwerk Jeugd vriendelijk dat een ontmoetingsplaats creëert voor allerlei actoren die werken aan een kind- en jeugd vriendelijk beleid. Zo delen we expertise, en werken we aan creatieve en innoverende synergiën tussen tal van actoren.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Brussel, Jeugd en Media
Timing: 2020 - 2024

OD 2.2.2. We stimuleren gezonde en duurzame werkvormen en levenshoudingen

1. We versterken de ondernemende kracht van jongeren in het oplossen of aangaan van concrete maatschappelijke uitdagingen of problematieken, zoals het uitbouwen van groene en leefbare buurten. Minstens volgende projecten dragen hiertoe bij:
  - a. Jongeren en ondernemend onderwijs
  - b. Ecosystemen voor jong ondernemerschap in studentensteden
  - c. Jongeren coöperatie Haven

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Werk, Minister van Onderwijs en Minister van Brussel, Jeugd en Media
Timing: 2020 - 2024

2. We werken aan een gezonder en duurzamer leefmilieu door minstens lokaal te starten met het verantwoord omgaan met zwerfvuil.
Volgende acties worden uitgewerkt, met het oog op:
  - a. Gedragsbeïnvloeding via "Nudging" op secundaire scholen
  - b. Bewustwording en gedragsverandering via educatieve projecten, waaronder een Boeboeksboek met bijhorend werkschrift voor leerlingen van het lager onderwijs; lespakketten voor verschillende vakken in het secundair onderwijs, zoals aardrijkskunde, lichamelijke opvoeding, huishoudkunde enz. en "Vuil Spel", een geanimeerd twee-uur durend actief spel voor jeugdverenigingen rond het thema zwerfvuil.
  - c. Vermindering van zwerfvuil op openbaar domein via de aanpak van snoeproutes, waarbij met inzet van minstens scholen, lokale besturen en handelaars bepaalde snoeproutes worden aangepakt.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Omgeving
Timing: 2020 - 2024

PRIORITEIT 3. ENGAGEMENT AAN DE SAMENLEVING DOOR VRIJWILLIGE INZET

a. Duiding

Deze prioriteit speelt in op de vier beleidsdoelstellingen, zoals vermeld in artikel 3, §1, tweede lid van het Decreet jeugd- en kinderrechtenbeleid en richt zich heel specifiek op 4° *het verhogen van de formele en informele betrokkenheid van kinderen en jongeren bij de samenleving*.

Uit de Omgevingsanalyse JKP blijkt dat kinderen en jongeren heel wat vrijwillig engagement opnemen. Dit vindt plaats in een al dan niet georganiseerd verband. Jeugdwerk en ander vrijwillig engagement zijn zeer populair, maar er blijken ook obstakels en uitdagingen te zijn. De waarde van vrijwilligers wordt nog te vaak miskend. Andere vormen van vrijwillige inzet blijven vrijwel onzichtbaar. Er is vraag naar betere bescherming, gepaste ondersteuning en erkenning van de vergaarde competenties, op korte termijn, maar ook verder, bv. in de verdere levensloopbaan.

Vrijwillige inzet lijkt vast te lopen op verwachtingen en planlast. Kinderen en jongeren die een vrijwillig engagement opnemen, komen steeds meer onder druk te staan en moeten voldoen aan grotere expliciete verwachtingen om maatschappelijke problemen mee op te lossen. De “regulitis” en de plan-en-rapporteringlast voor de verschillende overheden die komen kijken bij vrijwilligerswerk vormen een probleem. Hierdoor geraken jonge vrijwilligers ontmoedigd en vermoeid.

Door engagement geven kinderen en jongeren ook aan wat zij belangrijk vinden, wat hen bezig houdt, waarover ze een stem willen en kunnen hebben. Door engagement geven kinderen en jongeren een inkijk op hoe zij hun omgeving en de wereld zien en welk toekomstbeeld ze voor ogen hebben. Dit zijn belangrijke signalen voor een maatschappij. Deze stem kan het beleid mee voeden en vormen geven.

Engagement van kinderen en jongeren in de samenleving mogelijk maken, zorgt ervoor dat ze hun participatierechten, zoals ingeschreven in het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind, als burger van de samenleving kunnen vervullen: het recht op gehoord te worden (art. 12), het recht op vrije meningsuiting (art. 13), de vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst en dat onder de leiding van de ouders/verantwoordelijken met respect voor de ontwikkelende vermogens van het kind (art. 14), het recht op vereniging (art. 15), het recht op informatie (art. 17), het recht op vrijetijd (art. 31). Conform artikel 29 streeft het onderwijs de ontwikkeling van de talenten en van de persoonlijkheid van het kind en de voorbereiding van een verantwoord leven in een vrije samenleving na.

In zijn slotbeschouwingen aan België bij het vijfde en zesde periodiek rapport (2019) vraagt het VN-Comité voor de Rechten van het Kind om de participatie van alle kinderen te verbeteren, o.m. door kinderen, met name in kwetsbare situaties, te blijven betrekken bij lokale openbare raadplegingen en te zorgen voor de impact van de mening van kinderen op het lokale beleid. Dit overzicht wordt als bijlage achteraan in het JKP opgenomen.

Een van de EU-youth goals is 'Informatie en constructieve dialoog'. Er wordt aandacht besteed aan vrijwillige inzet van kinderen en jongeren. Er wordt gesteld dat er aandacht moet zijn voor de competenties die ontwikkeld worden in het kader van je vrijwillig inzetten, vrijwilligerswerk uitoefenen en informeel leren. Bepalingen die betrekking hebben op jongerenparticipatie aan de samenleving door vrijwillige inzet (alsmede de erkenning en waardering van hun engagement en van de verworven competenties) wordt op internationaal vlak in verschillende instrumenten voorgesteld: in de VN Resolutie 2250 (2015) (zie §§11 en 12), in de VN 2030 jeugdstrategie (derde prioriteit), in de Agenda 2030 van de SDG's (doel 4.7), in de Lisboa+21 verklaring (§5 en 8), in de Raad van Europa 2030 concept jeugdstrategie (§2.c.), in aanbeveling (2019)4 (§§32 xi., 37, 41, 45, 46 en 47), in aanbeveling (2017)4 (punt C. vi in bijlage), in aanbeveling (2016)7 (§3, punten 2, 3.3. en 3.5 in bijlage), in aanbeveling (2015)3 (§1.c., punten A. ii., v., vi., B., D. in bijlage) en in de EU jeugdstrategie 2019-2027 (p. 5, p. 6, p. 8, p. 9, p. 10, Europees jeugd doelstellingen 7 en 10).

b. Operationalisering van de prioriteit in concrete doelstellingen en acties

De Vlaamse overheid wil met de keuze voor deze prioriteit kinderen en jongeren stimuleren om zich vrijwillig te engageren in de samenleving. De Vlaamse overheid wil ervoor zorgen dat kinderen en jongeren actief kunnen bijdragen aan de samenleving.

Het Regeerakkoord 2019-2024 onderschrijft het belang van vrijwillig engagement, ook door kinderen en jongeren. Via gerichte acties wil deze prioriteit kinderen en jongeren de tijd en ruimte bieden om te groeien en te ontwikkelen via formeel en informeel engagement in de samenleving door vrijwillige inzet. Als Vlaamse overheid geven we gehoor aan dit engagement.

De Vlaamse overheid geeft invulling aan haar ambitie door te erkennen en versterken wat goed werkt gecombineerd met het stimuleren van vernieuwende vormen van engagement en vrijwillige inzet van kinderen en jongeren. Tegelijkertijd erkent en verbetert ze de talent-, kwaliteiten- en competentie-ontwikkeling die voortvloeit uit vrijwillige inzet.

TD 3.1. DE VLAAMSE OVERHEID ERKENT, VERSTERKT EN STIMULEERT MAATSCHAPPELIJKE INZET VAN KINDEREN EN JONGEREN OP VRIJWILLIGE BASIS

Kinderen en jongeren nemen heel wat vrijwillig engagement op zich. Dit komt evenwel onder druk te staan door onder meer drempels, planlast en regulitis. Hierdoor geraken deze vrijwilligers ontmoedigd en vermoeid. De Vlaamse overheid zet zich in om de kloof te dichten, oog te hebben voor oplossingsstrategieën, na te gaan wat wel werkt en dit te erkennen en optimaliseren. Drempels worden waar mogelijk weggewerkt. Gelijktijdig wordt er bewust voor gekozen om vernieuwende vormen van vrijwillig engagement die anders grotendeels onder de radar blijven, te identificeren en op te lichten.

Kinderen en jongeren die zich engageren zijn de bruggenbouwers van onze maatschappij en hebben zo een belangrijke invloed op lokale gemeenschappen en op de samenleving in het algemeen. Door zich te engageren, geven kinderen en jongeren een signaal over wat zij belangrijk vinden in de samenleving, wat hun eigen kijk op de wereld is en waar ze willen dat deze wereld naartoe evolueert. We zetten in op verschillende benaderingen en kanalen om de stem van alle kinderen en jongeren, ook van zij die de stap

OD 3.1.2. We stimuleren het engagement en de stem van kinderen en jongeren door in te zetten op vernieuwende vormen van engagement en vrijwillige inzet van kinderen en jongeren

1. We houden de vinger aan de pols en hebben oog voor nieuwe vormen van vrijwillige inzet. We brengen nieuwe trends en evoluties rond vrijwilligerswerk en vrijwillige inzet in kaart en bespreken ze met relevante stakeholders. We vertrekken vanuit de noden van kinderen en jongeren (vraaggericht), onderzoeken de verwachtingen van kinderen en jongeren m.b.t. engagement en vrijwillige inzet en bekijken hoe we hierop kunnen inspelen. We waken over voldoende bescherming en ondersteuning van kinderen en jongeren bij het opnemen van een vrijwillig engagement. We formuleren aanbevelingen in samenspraak met de partners over hoe het beleid best aan de slag kan gaan met vrijwillige inzet van kinderen en jongeren. Aandachtspunten hierbij zijn de hoge drempels van dossiers, de dossiertaal voor nieuwe initiatieven en mogelijkheden bekijken van een regelluwe zone.
Zo komen we tot een complementair beleid dat waardering en erkenning biedt voor alle vormen van (on)zichtbaar engagement van kinderen en jongeren.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Brussel, Jeugd en Media en Minister van Cultuur
Timing: 2020 - 2024

2. In het kader van de vierde pijler van het inburgeringsbeleid bieden we een traject op maat aan van 40 uur, bv. in de vorm van een buddyproject of vrijwilligerswerk. We starten proeftuinen op die zullen bijdragen aan de verdere uitrol van deze nieuwe pijler. Binnen het JKP kijken we specifiek naar jeugd- en sportorganisaties om jonge inburgeraars (18-30 jaar) hierin in te schakelen of naar jongeren van Belgische herkomst om buddy te worden van inburgeraars.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Inburgering en Gelijke Kansen
Timing: 2020 - 2024

3. We begeleiden Vlaamse beleidsdomeinen in het opzetten en verankeren van participatietrajecten met kinderen en jongeren in hun werking. We werken hiervoor samen met relevante partners uit de sectoren en administraties. De expertise vanuit de jeugdwerksector in het bijzonder wordt verspreid.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Brussel, Jeugd en Media
Timing: 2022 – 2024

4. We stimuleren en promoten internationale en interculturele uitwisselingen met andere landen en regio's inzake engagement en vrijwillige inzet van kinderen en jongeren. We bekijken hoe we internationale goede voorbeelden kunnen implementeren in het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid. We dragen tegelijkertijd onze eigen expertise op vlak van dit thema uit en zetten Vlaamse goede praktijken internationaal in de kijker. We ondersteunen en verspreiden het Europese Charter voor Lokaal Jeugdwerk.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Brussel, Jeugd en Media

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Werk, Minister van Brussel, Jeugd en Media en Minister van Onderwijs
Timing: 2020 - 2021

OD 3.2.2. We zetten in op methodieken die talenten en competenties gelinkt aan engagement identificeren, ontwikkelen en erkennen

1. We werken aan bewustmaking van talenten en competenties en zetten nieuwe methodieken voor talentontwikkeling en competentieversterking op.
We onderzoeken de nood aan en de geschiktheid van instrumenten voor competentieontwikkeling en –erkenning. We vertrekken vanuit wat kinderen en jongeren nodig hebben om aan engagement te doen en werpen een kritische blik op het instrumentarium. We geven het nodige gevolg aan de resultaten en de hieruit voortvloeiende beleidsinitiatieven. Hierbij geven we bijzondere aandacht aan de ontwikkeling van een gedeeld taalgebruik over sectoren heen om te kunnen praten over de ontwikkeling en erkenning van talenten en competenties. Op die manier worden kinderen en jongeren, in het bijzonder kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties, zich bewust van de competenties die ze opdoen en de talenten die ze ontwikkelen dankzij hun vrijwillig engagement. Waar mogelijk gaan we samenwerkingen aan om nieuwe methodieken op te zetten die talenten van kinderen en jongeren laten ontwikkelen en valoriseren via vrijwillige inzet. We zetten in op het versterken van competenties d.m.v. informeel en niet-formeel leren en het talentgericht denken, waar er ruimte is voor experimenteren met alternatieve trajecten voor competentie-erkenning.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Brussel, Jeugd en Media
Timing: 2020 - 2024

PRIORITEIT 4. VRIJETIJDSEBESTEDING VOOR ALLEN

a. Duiding

Deze prioriteit speelt in op de vier beleidsdoelstellingen, zoals vermeld in artikel 3, §1, tweede lid van het Decreet jeugd- en kinderrechtenbeleid, en heel specifiek op *1° het creëren en borgen van gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren.*

Spelen, sporten, cultuur, ruimte om te experimenteren en informeel te leren... Kortom, vrije tijd in de brede zin, is essentieel en zou een even groot deel moeten uitmaken van het leven van alle kinderen jongeren. Vrije tijd is meer dan ontspanning en rust. Het geeft kansen tot zelfontplooiing, verbinding en betrokkenheid met anderen, de buurt en de samenleving.

Aanvullend op (een toeleiding naar) het bestaande aanbod, hebben kinderen en jongeren ook nood aan vrijheid en ruimte om hun vrije tijd zelf vorm te geven, waarbij het niet-georganiseerd aanbod, het anders georganiseerd aanbod, zelforganisaties en samenwerkingen tussen verschillende actoren minstens een even belangrijke plaats innemen.

Uit de Omgevingsanalyse JKP komt naar voren dat vrijetijdsbesteding niet voor elk kind of jongere bereikbaar of beschikbaar is. Een aantal groepen van kinderen en jongeren ondervindt (meer) obstakels voor vrijetijdsbesteding. Bovendien gaat 28 procent van de kinderen in België nooit op vakantie.

Er is vraag naar een breed aanbod aan vrijetijdsactiviteiten. Voor bepaalde groepen van kinderen en jongeren moet de toeleiding en begeleiding beter ondersteund worden. Vrijetijdsparticipatie op maat en vanuit de behoeften van kinderen en jongeren vraagt om (meer) samenwerking tussen verschillende actoren. Een aantal concrete trajecten werden reeds opgestart (en afgerond) binnen het Masterplan Diversiteit in/en het Jeugdwerk 2018-2020. Hierop zullen we met deze prioriteit de komende periode verder bouwen.

Verscheidene Europese en internationale instrumenten benadrukken het belang van vrijetijdsbesteding voor allen.

Het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind waarborgt in artikel 31 het recht op vrije tijd, spel en deelname aan culturele en artistieke activiteiten (art. 31).

Dit werd ook onderstreept door het VN-Comité van de Rechten van het Kind in de meest recente slotbeschouwingen over het vijfde en zesde periodiek rapport van België (2019). Het Comité blijft bezorgd dat kinderen die in armoede leven en kinderen met een handicap geen volwaardige toegang tot vrije tijd hebben. Het Comité roept België op om hieromtrent een alomvattende strategie goed te keuren en vraagt te zorgen voor redelijke aanpassingen in, onder meer sport en vrije tijd. Verder beveelt het Comité België aan om voor kinderen uit kansarme gezinnen, kinderen met een handicap, en vluchtelingen- en migrantenkinderen, inspanningen te nemen op vlak van rust en vrije tijd, met aandacht voor voldoende tijd om te spelen, deel te nemen aan recreatieve activiteiten die veilig, toegankelijk, inclusief en bereikbaar zijn

met het openbaar vervoer en die bovendien rookvrij en aangepast zijn aan de leeftijd. Zo concretiseert het Comité het recht van kinderen op vrijetijdsbesteding, zoals gewaarborgd in artikel 31 Kinderrechtenverdrag, in combinatie met het non-discriminatiebeginsel uit artikel 2. Dit overzicht wordt als bijlage achteraan in het JKP opgenomen.

Het recht op rust en op eigen vrije tijd is niet beperkt tot de 'kindertijd'. Ook jongvolwassenen en bij uitbreiding iedereen, ziet dit recht gewaarborgd in artikel 24 van het Universeel Verdrag voor de Rechten van Mens inhoudende een recht op rust en vrije tijd, met inbegrip van een redelijke beperking van de arbeidstijd, en op periodieke vakanties met behoud van loon.

Wanneer we kijken naar internationale beleidskaders, wordt een aantal aspecten van vrije tijd genoemd in verschillende documenten. De Lisboa+21 verklaring nodigt in §8 staten uit om vrijetijdsactiviteiten bij jongeren te bevorderen. In de EU-strategie voor jongeren 2019-2027 wordt inclusie als één van de leidende beginselen aangezien. Jongeren vormen geen homogene groep en hebben dus uiteenlopende behoeften, achtergronden, levenssituaties en belangen. Op basis van dit inzicht moeten beleid en activiteiten gestimuleerd worden die inclusief zijn voor alle jongeren, in het bijzonder kansarme jongeren en/of jongeren wiens stem gemakkelijk niet gehoord wordt. Vrije tijd dient te vertrekken vanuit de leefwereld van kinderen en jongeren, rekening houdend met alle kruispunten waarop kinderen en jongeren zich bevinden. Aanbeveling (2019)⁴ van de Raad van Europa gaat in deel 3 (§§30-50) specifiek in op de rol, erkenning en ondersteuning die het jeugdwerk kan opnemen voor jonge vluchtelingen. Tot slot moedigt aanbeveling (2015)³ staten aan om de beschikbaarheid en de toegankelijkheid van vrijetijdsopportunities voor kinderen en jongeren uit kansarme buurten te verbeteren.

b. Operationalisering van de prioriteit in concrete doelstellingen en acties

De Vlaamse overheid wil met de keuze voor deze prioriteit kinderen en jongeren optimaal van hun vrije tijd laten genieten. Dit betekent dat alle kinderen en jongeren toegang hebben tot een kwaliteitsvol vrijetijdsaanbod. De Vlaamse overheid wil hier met een inclusief en divers vrijetijdsbeleid werk van maken. Het Regeerakkoord 2019-2024 onderschrijft het belang van vrijetijdsparticipatie, ook voor kinderen en jongeren.

Via gerichte acties wil deze prioriteit mogelijkheden creëren voor een zo kwaliteitsvol mogelijke vrijetijdsbeleving voor alle kinderen en jongeren.

De Vlaamse overheid geeft invulling aan haar ambitie door in te zetten op de uitwerking van een vrijetijdsbeleid dat vertrekt vanuit en afgestemd is op de leefwereld van kinderen en jongeren. Bijzondere stimulans gaat uit naar oplossingsstrategieën die drempels voor een geïntegreerd vrijetijdsbeleid wegwerken zodat vrijetijd voor allen mogelijk wordt gemaakt.

TD 4.1. DE VLAAMSE OVERHEID ZET IN OP OPLOSSINGSSTRATEGIEËN OM DREMPELS VOOR EEN GEÏNTEGREERD VRIJETIJDSCHEID WEG TE WERKEN

Een geïntegreerd vrijetijdsbeleid stelt de leefwereld van kinderen en jongeren in al haar diversiteit centraal. We geven daarom ruimte aan de kracht van de ideeën en de stem van kinderen en jongeren. Als ervaringsdeskundigen en direct betrokkenen kunnen kinderen en jongeren mee drempels in kaart brengen en antwoorden hierop formuleren. We ondersteunen organisaties die kinderen als co-creators betrekken om te komen tot een geïntegreerd vrijetijdsverhaal.

Een aantal groepen van kinderen en jongeren ondervindt (meer) obstakels voor vrijetijdsbesteding. Het bestaande verbreden we met stimulerende en innovatieve praktijken die inzetten op toeleiding, begeleiding en ondersteuning. Een betere en gerichtere bekendmaking van het aanbod draagt hiertoe bij.

OD 4.1.1. We betrekken kinderen en jongeren als co-creators voor de invulling en vormgeving van een vrijetijdsbesteding op vraag en eigen maat

- 1. We zetten een participatietraject op waarin we samen met diverse stakeholders en kinderen en jongeren zelf peilen naar het draagvlak voor de Filmclub en waarbij we drempels in kaart brengen. De bevindingen uit dit traject worden gebundeld in beleidsaanbevelingen.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Cultuur

Timing: 2020 – 2022

- 2. Binnen de Strategische Visienota Kunsten hanteren we als aandachtspunt bij de beoordeling van de dossiers dat het project/de werking op een unieke wijze (jonge) kinderen en jongeren betreft bij de artistieke werking. In Vlaanderen bieden verschillende organisaties kwalitatieve producties en activiteiten voor kinderen en jongeren aan. Het werk dat deze organisaties verrichten, is om vele redenen belangrijk. Niet in het minst om iedereen zo vroeg mogelijk in contact te brengen met kunst en om alle Vlaamse kinderen gelijke participatie- en ontplooiingskansen te bieden. Door kinderen vroeg met kunst in contact te brengen, wordt de basis gelegd voor kunstparticipatie, waaronder musea, voorstellingen, concerten, kunstkampen,...

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Cultuur

Timing: 2020 – 2024

- 3. We zetten een participatief traject met uithuisgeplaatste kinderen en jongeren op om gepaste antwoorden te kunnen bieden op de noden, behoeften en vragen van uithuisgeplaatste kinderen en jongeren op vlak van vrijetijdsinvulling, in voorzieningen zelf en daarbuiten. Er wordt onder meer verder gebouwd op topics die niet aan bod kwamen tijdens een eerder gelopen traject tussen jeugdhulp en jeugdwerk 'Maak Tijd Vrij'.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding en Minister van Brussel, Jeugd en Media

Timing: 2020 – 2024

OD 4.1.2. We faciliteren inspirerende praktijken en methodieken die inzetten op toeleiding, uitwisseling en ontmoetingen

1. We zetten in op trajecten die maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren toeleiden naar een vrijetijdsaanbod op hun maat. We vertrekken steeds vanuit de vraag en de kracht van deze kinderen en jongeren. We maken het vaak onzichtbare relationele werk bij het opbouwen en verstevigen van een vertrouwensrelatie met kinderen en jongere, vaak nog voorafgaand aan de toeleiding, zichtbaar. We stimuleren innovatieve vormen van laagdrempelig en outreachend, zoals vindplaatsgericht, werken en hebben aandacht voor werkingen die hun vraag en aanbod afstemmen op de buurt en de samenleving. We bouwen eveneens verder op bestaande sterke initiatieven.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Brussel, Jeugd en Media Minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding
Timing: 2020 - 2024

2. We besteden aandacht aan het zichtbaar maken van het vrijetijdsaanbod. Communicatie is hierin essentieel. De UiTdatabank is de centrale verzamelaarsplaats van informatie rond het vrijetijdsaanbod in Vlaanderen en Brussel. We ondersteunen organisaties die het vrijetijdsaanbod bekend maken bij het brede publiek en zetten in op communicatie op maat van kinderen en jongeren. We bekijken of er sterker ingezet kan worden op communicatie op maat van kwetsbare kinderen en jongeren.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Cultuur
Timing: 2020 - 2024

TD 4.2. DE VLAAMSE OVERHEID ONDERSTEUNT EN STIMULEERT DE UITWERKING VAN EEN VRIJETIJDSBELEID DAT VERTREKT VANUIT KRUISBESTUIVINGEN

Een kwaliteitsvol vrijetijdsbeleid heeft oog voor kruispunten waarop kinderen en jongeren zich bevinden. We stimuleren daarom een geïntegreerd vrijetijdsbeleid, waarin kruisbestuiving centraal staat en waarin sectoren onderling en samen de handen in elkaar slaan om dit te verwezenlijken, op Vlaams en (boven)lokaal niveau. Hierdoor maken we vrije tijd op maat voor alle kinderen en jongeren. We zetten ons ook specifiek in voor kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties. Maatschappelijke ontwikkelingen lijken de bestaande sociaaleconomische en sociaal-culturele breuklijnen verder te vergroten en te verdiepen. Heel wat kinderen en jongeren leven en groeien op in maatschappelijke kwetsbare situaties. De toegenomen diversiteit in steden en gemeenten vraagt om opschaling van inspirerende praktijken binnen en buiten het jeugdwerk. De groep 'personen met een handicap' is numeriek niet zozeer toegenomen, maar de aandacht voor deze 'onzichtbare burgers' is vergroot. We doen extra inspanningen om de aandacht voor een diverse groep van kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties binnen het bestaande aanbod beter en breder te ontsluiten.

OD 4.2.1. We stimuleren inspirerende kruisbestuivingen tussen en binnen verschillende sectoren en/of beleidsniveaus ter bevordering van een geïntegreerd vrijetijdsbeleid

1. We bevorderen de samenwerking tussen betrokkenen die activiteiten organiseren in de buitenschoolse context. Dit kan verlopen via allerlei initiatieven en stimulansen, zoals een projectoproep taalstimulerende activiteiten in de schoolvakanties en de buitenschoolse opvang. In dit opzicht geven we onder meer verdere invulling aan het Decreet Buitenschoolse Opvang en Activiteiten met focus op de samenwerking en de uitrol over beleidsdomeinen en -niveaus heen. Er wordt een inspiratiekader uitgewerkt met participatie van de betrokken sectoren en actoren. Lokale besturen worden ondersteund in hun regie- en coördinatiefunctie en voor de realisatie van de beleidsdoelstellingen.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding en Minister van Onderwijs

Timing: 2021 – 2024

2. We zetten een interbestuurlijke dialoog en expertise-uitwisseling op over geïntegreerd vrijetijdsbeleid. Heel wat lokale besturen zijn experts in het uitwerken van een transversaal vrijetijdsbeleid en -aanbod. Vanuit Vlaanderen zijn we ons ervan bewust dat ook wij kunnen leren uit lokale praktijken en via expertise- en informatie-uitwisseling beleid op elkaar kunnen afstemmen. We houden alvast binnen het jeugd- en kinderrechtenbeleid de vinger aan de pols op lokaal niveau door de Reflectiegroep Jeugd- en kinderrechtenbeleid te verbinden met de Reflectiegroep lokaal- en bovenlokaal jeugdbeleid en/of het netwerk Kind- en jeugdvriendelijke steden en gemeenten waarbij we inzetten op kruisbestuiving en geleerde lessen meenemen naar het Vlaamse beleid zodat we lokale besturen nog sterker kunnen ondersteunen in het opnemen van hun regierol. We organiseren deze dialoog minstens twee keer tijdens deze legislatuur.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Brussel, Jeugd en Media

Timing: 2020 - 2024

3. We bouwen verder aan duurzame bruggen tussen jeugdhulp, jeugdwerk en andere vrijetijdsorganisatoren. We faciliteren de samenwerking tussen relevante actoren zodat ze elkaar vlot weten te vinden. Lokale samenwerkingsverbanden worden aangemoedigd. We verbreden de expertise naar doelgroepen waar er sprake is van ondergebruik van het aanbod (zoals jongvolwassenen, jongeren in beveiligend verblijf of gemeenschapsinstellingen en gezinnen met jonge kinderen). De samenwerking vindt haar grondslag in het kinderrechtendiscours, projecten die sterk inzetten op regionale samenwerkingsverbanden en andere actieplannen zoals 'Generatie Veerkracht'. De samenwerkingsverbanden werken zo sterk mogelijk binnen bestaande werkingsgebieden van zorg en welzijn.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding en Minister van Brussel, Jeugd en Media

Timing: 2020 – 2024

OD 4.2.2. We verbinden ons om binnen het bestaand aanbod gerichte aandacht te besteden aan het bereiken van specifieke doelgroepen

1. We zetten in op een aanbod voor kinderen en jongeren/jongvolwassenen van de culturele buitendiensten. We hebben hierbij aandacht voor kwetsbare groepen en de drempels die zij ervaren. Deze nemen we mee in het ontwikkelen van dit aanbod.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Cultuur
Timing: 2020 – 2024

2. We ondersteunen STEM-partnerschappen en de STEM-academie in het verhogen van de aandacht voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. Projectsubsidies en het uitrollen van STEM-trajecten dienen zich meer op deze kwetsbare doelgroepen te richten. Linken kunnen onder meer worden gelegd met o.a. de werking van Uitpas.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Werk en Minister van Onderwijs
Timing: 2020 – 2021

3. We richten ons op een aangepaste aanpak van de jaarlijkse Kunstendag voor Kinderen. De focus ligt op kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties. Ontwikkeld materiaal wordt vertaald zodat deze bruikbaar is in zoveel mogelijk sectoren. Goede praktijken worden ontsloten.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Cultuur
Timing: 2020 – 2024

4. We willen de toegankelijkheid van sport voor groepen van kinderen en jongeren optimaliseren. Dit verloopt via verscheidene acties, waaronder:
  - Het blijvend inzetten op de promotie van laagdrempelige buitenschoolse sport- en beweeginitiatieven op en vlakbij de school voor de kinderen en jongeren die hier nood aan hebben. Er zal sterker gefocust worden op het bereik van kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties;
  - Het blijvend inzetten op het project 'Boest' dat het Nederlands op een positieve manier naar voor schuift in de clubwerking (op het veld, naast het veld, tijdens de trainingen, bij wedstrijden ...);
  - Het implementeren en professionaliseren van buurtsport als methodiek. Buurtsport wordt benaderd als een verzamelterm voor laagdrempelige en buurtgerichte initiatieven, gebaseerd op een visie die een optimale toegankelijkheid van sport wil garanderen voor kansengroepen. Sport wordt hierbij al dan niet expliciet ingezet als middel ter bevordering van ontwikkeling op individueel en/of buurtniveau;
  - We bieden trajecten aan individuele clubs aan. We zetten zo tegelijkertijd in op talenten van sportende kinderen en jongeren, maar ook versterken en motiveren we hen in een groepspad naar een mogelijke rol als coach.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Sport
Timing: 2020 – 2024

5. We zetten projecten op specifiek gericht op het toeleiden, ondersteunen en versterken van ontmoeting en verbinding tussen kinderen en jongeren met een buitenlandse herkomst en het jeugdwerk. De samenwerking tussen organisaties en lokale besturen worden aangemoedigd bestaande trajecten of innovatieve projecten op te schalen en te verruimen naar andere gemeenten. Projecten moeten naast bewezen resultaat, inspireren en aanspreken, zodat in andere gemeenten dezelfde goede praktijk, aangepast aan de specifieke context, kan worden uitgerold. Kinderen en jongeren moeten de mogelijkheid hebben te kiezen tussen verschillende jeugdwerkvormen, in eigen buurt of verder weg, ongeacht hun herkomst, culturele of religieuze achtergrond.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Inburgering en Gelijke Kansen en Minister van Brussel, Jeugd en Media

Timing: 2020 -2024

6. Via gerichte inspanningen werken we, aanvullend op een doelgroepspecifieke benadering, toe naar een meer inclusieve vrijetijdsbesteding van kinderen en jongeren met een handicap. We versterken het algemeen bewustzijn in de samenleving van de meerwaarde van participatie aan de samenleving door kinderen en jongeren met een specifieke zorgbehoefte. Minstens de hierna volgende acties dragen hiertoe bij:
- Een sensibiliseringscampagne, uitgewerkt door partners en stakeholders, om inclusie van kinderen en jongeren met een handicap in de samenleving, buitenschoolse activiteiten, vrijetijdsinitiatieven enz. te vergroten;
  - Het uitdragen van sterke inclusiepraktijken en innovatieve projecten die inspelen op noden van kinderen en ouders van kinderen met een handicap, zoals de 'hands-on' toeleiding van kinderen naar inclusieve vrijetijdsbesteding;
  - Het inzetten op toegankelijke evenementen in de vrijetijdssfeer, zoals culturele evenementen, festivals of sportevenementen voor kinderen en jongeren met een handicap door deze te kenmerken met het label 'toegankelijk event';
  - Het toeleiden van vrijetijdsaanbod naar kinderen en jongeren met een beperking, afgestemd op de vragen en noden van deze kinderen en jongeren. Bijzondere aandacht gaat hierbij ook uit naar het inzetten op vrije tijd van schoolverlaters met een handicap.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, Minister van Inburgering en Gelijke Kansen en Minister van Brussel, Jeugd en Media

Timing: 2020 – 2024

PRIORITEIT 5. MEDIAWIJSHEID

a. Duiding

Deze prioriteit speelt in op de vier beleidsdoelstellingen, zoals vermeld in artikel 3, §1, tweede lid van het Decreet jeugd- en kinderrechtenbeleid, en heel specifiek 2° het creëren en borgen van brede ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren en 4° het verhogen van de formele en informele betrokkenheid van kinderen en jongeren bij de samenleving.

De omgevingsanalyse JKP identificeert een aantal problematieken en uitdagingen op vlak van mediawijsheid bij kinderen en jongeren, waaronder een blijvende nood aan weerbaarheidsopbouw, de nood aan ontwikkeling van (digitale en informatie) mediavaardigheden en een nood aan een brede waaier aan mogelijkheden om geïnformeerd, actief en creatief om te gaan met alle vormen van online en offline media. Voor een bewust, kritisch, veilig en geïnformeerd gebruik van media in een steeds meer internationale en digitale wereld is het noodzakelijk dat kinderen jongeren expertise opbouwen in het omgaan met problematieken als 'fake news' en 'sexting', dat ze weten hoe om te gaan met 'privacy', enz.

De laatste jaren is er een ware digitale revolutie, alsook een informatierevolutie merkbaar. Sinds pakweg de jaren '80 van de vorige eeuw wordt alsmaar meer en alsmaar op grotere schaal digitaal ingegrepen. De huidige generatie kinderen en jongeren van nu zijn de eersten die midden in deze digitale wereld zijn opgegroeid. Kinderen en jongeren zijn steeds vaker actieve deelnemers en creators van informatie (offline en online) en ontwikkelen zich hierdoor ten volle. Zij worden aangeduid als de 'digital natives'. Kinderen en jongeren zijn zeer geconnecteerd, gebruiken een grote verscheidenheid aan technologieën en starten hiermee steeds op vroegere leeftijd.

Toch zijn er uitdagingen. Opgroeien in een digitaal tijdperk is niet voldoende om doelmatig, doeltreffend en met (technische) kennis van zaken om te gaan met online en offline media. Knoppenkennis brengt niet automatisch digitale vaardigheden met zich mee. Daarenboven evolueren de informatievaardigheden van kinderen en jongeren niet automatisch mee met hun digitale vaardigheden. De laatste jaren evolueert de online wereld meer en meer naar de meest dominante bron van informatie en nieuws voor kinderen en jongeren. Deze online bronnen zijn divers: professionele journalistiek, officiële overheidswebsites, informatie gedeeld door politieke partijen, door 'influencers' of jongeren zelf. Het informatielandschap is zeer complex geworden en het vraagt specifieke vaardigheden om de accuraatheid en betrouwbaarheid van bepaalde informatie na te gaan.

Jongeren signaleren een aantal negatieve fenomenen in de online wereld, waaronder onbetrouwbare informatie, polariserende dialoog, sensatielust, haatspraak, extreme standpunten en algemene negativiteit. Ook blijkt uit een bevraging in het kader van de EU-jongerendialoog dat jonge mensen zich zorgen maken over manipulatie via sociale media of het opzettelijk verspreiden van inaccurate informatie om mensen te beïnvloeden. Experts wijzen ook op het gevaar van een filterbubbel en 'echo-chamber' op sociale media. Deze fenomenen houden in dat kinderen en jongeren enkel meningen en berichten te zien krijgen die in overeenstemming zijn met hun eigen interesses en houdingen. Dit betekent dat ze afgesloten zijn van

zou moeten geven aan de maatschappelijke veranderingen door digitale communicatie en de impact ervan op democratische en burgerlijke participatie. EU Jeugd doelstelling 4 over informatie en constructieve dialoog is ook in zijn totaliteit relevant voor deze prioriteit. Verder wordt het promoten van kritisch denken door Europese Jeugd doelstelling 8 onderschreven. Volgens aanbeveling (2019)⁴ dienen jeugdwerk en andere vormen van niet-formeel leren jonge vluchtelingen te helpen en te ondersteunen in hun digitale geletterdheid (§32 i.).

b. Operationalisering van de prioriteit in concrete doelstellingen en acties

De Vlaamse overheid zet met de keuze voor deze prioriteit in op het versterken van kinderen en jongeren als kritisch denkende en mediawijze burgers. Het Regeerakkoord 2019-2024 onderschrijft op verschillende plaatsen het belang van thema's die hiertoe bijdragen. Via gerichte acties wil deze prioriteit inzetten op het verscherpen van mediawijsheid bij kinderen en jongeren, alsook het verhogen van hun digitale en informatievaardigheden..

De Vlaamse overheid geeft invulling aan haar ambitie door de focus te leggen op competentieversterking van kinderen en jongeren in een gemediatiseerde samenleving. Omwille van het belang van wisselwerking en de centrale rol die referentiefiguren spelen, gaat ook aandacht uit naar competentieversterking van deze actoren.

Door bijkomend sterk in te zetten op weerbaarheidsofbouw, wordt toegewerkt naar een inclusief mediawijs beleid. Kinderen en jongeren worden in staat gesteld om adequaat om te gaan met risico's, waarbij tegelijkertijd ook wordt gekeken naar een aantal relevante actoren in het omgaan met en de aanpak van risico's.

TD 5.1. DE VLAAMSE OVERHEID VERSTERKT DE COMPETENTIES VAN KINDEREN EN JONGEREN BINNEN EEN GEMEDIATISEERDE SAMENLEVING EN HEEFT HIERBIJ OOG VOOR DE BELANGRIJKE ROL DIE OPVOEDINGSVERANTWOORDELIJEN EN BEGELEIDERS SPELEN

Een dynamische samenleving met geprinte, audiovisuele en digitale media die elk onderling met elkaar verbonden zijn, vraagt om duidelijke en versterkte aandacht voor competenties bij kinderen en jongeren om hiermee om te gaan. Competenties worden hier beschouwd als een samenspel van kennis, vaardigheden en attitudes.

Een versterking van onder meer de technische knoppenkennis, de informatie, sociale- en digitale vaardigheden beogen we enerzijds via acties die inzetten op informatie, opleiding, begeleiding en ondersteuning. We verliezen hierbij niet de cruciale rol die referentiefiguren spelen uit het oog.

Anderzijds ondersteunen we begeleide participatie en stimuleren we kinderen en jongeren als actieve makers en creatieve gebruikers van 'content', zowel offline als online. Aan de hand van educatieve, entertainende en creatieve mogelijkheden bouwen kinderen en jongeren hun competenties steeds verder uit.

OD 5.1.1. We stimuleren en ontwikkelen kennis, vaardigheden en attitudes via informatie, opleiding, begeleiding en ondersteuning

- 1. Mediawijsheid wordt pedagogisch ingezet in het onderwijs. Daarom zetten we in op versterking en ondersteuning van de scholen en de leerkrachten op vlak van digitalisering en de integratie ervan in de dagelijkse praktijk.

Een stappenplan inzake schoolbeleid en -visie over sociale media, geïntegreerd in het algemene ICT-beleid wordt ontwikkeld. Er wordt een voorbeeld social media protocol voor scholen ontwikkeld als leidraad voor het te ontwikkelen schoolbeleid en -visie omtrent sociale media. Ondersteuning wordt geboden bij het betrekken van leerlingen als een van de doelgroepen bij de uitbouw van dit beleid. Voor een onderbouwde operationalisering van de sleutelcompetentie 'digitale vaardigheden en mediawijsheid' in de eindtermen in de verschillende onderwijsgraden worden leerkrachten ondersteund, onder meer door vormingen, informatiedagen en virtuele sessies. Opdat alle leerlingen deze eindtermen zouden kunnen halen, worden specifieke richtlijnen uitgewerkt, waarbij ingezet wordt op initiatieven in de school om de digitale kloof binnen de schoolinfrastructuur te verkleinen. De focus ligt op kansarme kinderen en jongeren en zij met een handicap.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Onderwijs, Minister van Werk en Minister van Brussel, Jeugd en Media

Timing: 2020 - 2024

- 2. De Mediacoachopleiding wordt inhoudelijke aangepast met onder meer opname van relevante onderwerpen geschoeid op de thema's van voorliggend actieplan. De toegang wordt uitgebreid naar een bredere doelgroep, waaronder de medewerkers en begeleiders van culturele organisaties die werken met kinderen en jongeren en jeugdwerkers ter ondersteuning van het digitaal jeugdwerk. Er wordt ingezet op goede en aangepaste communicatie.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Cultuur, Minister van Onderwijs en Minister van Brussel, Jeugd en Media

Timing: 2021 - 2024

- 3. We stimuleren leesbevordering door in te zetten op taalstimulerende activiteiten. Meer en gemotiveerd lezen leidt tot een betere leesvaardigheid, geletterdheid en begrip van geschreven bronnen. Er worden extra inspanningen geleverd voor kwetsbare kinderen en jongeren en we focussen op toegankelijkheid en kritische informatievaardigheden. Bibliotheken kunnen een meer centrale rol innemen zowel op vlak van toegang tot digitale infrastructuur en internet als op vlak van inhoudelijke uitwerking van informatievaardigheden en mediawijsheid, al dan niet met partners uit het jeugdwerk of sociaal cultureel werk. Initiatieven zoals 'Lezen op school' worden gestimuleerd.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Cultuur en Minister van Onderwijs

Timing: 2020 - 2024

- 4. We willen kinderen en jongeren meer mediawijs maken via de verschillende kanalen die hen nu al bereiken en die door hen gebruikt worden. We maken werk van het versterken van hun competenties op vlak van informatie. Onder meer via het project Nieuws in de Klas wordt naast de

actualiteitswaarde, meer ingezet op het omgaan met nieuws en (des)informatie. Aangepast aan de onderscheiden leeftijdsfasen wordt in een aangepast traject voorzien rond o.a. 'factchecking', debatteren en participeren.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Brussel, Jeugd en Media
Timing: 2020 -2024

5. Conform de eindtermen verbeteren we de digitale competenties van kinderen en jongeren. Hierbij moet extra aandacht en ondersteuning gaan naar specifieke kwetsbare groepen. De leefwereld van kinderen en jongeren is nauw verweven met het internet. Daarom mogen ook specifieke kwetsbare groepen zoals kinderen en jongeren met een beperking, in voorzieningen, in een kwetsbare thuissituatie niet vergeten worden. Ook bij hen kan het gebruik en aldus het belang van sociale media en digitale technologie niet worden onderschat. De vraag naar versterking van mediawijsheid is hiermee onlosmakelijk verbinden. We zetten hierrond een participatief traject op.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding en Minister van Brussel, Jeugd en Media
Timing: 2020 -2024

OD 5.1.2. We versterken kinderen en jongeren in hun competenties als ontvanger, gebruiker en makers van geprinte, audiovisuele en digitale media

1. We bevorderen journalistiek door kinderen en jongeren. Initiatieven die kinderen en jongeren versterken in hun informatievaardigheden worden aangespoord actief verder in te zetten op objectieve en maatschappelijk relevante informatieverzameling, -vertaling en -communicatie. Kinderen en jongeren dragen zo actie bij vanuit hun leefwereld tot een meer correcte en genuanceerde beeldvorming en representativiteit van kinderen en jongeren in de media.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Brussel, Jeugd en Media
Timing: 2020 -2024

2. We moedigen kinderen en jongeren aan als maker van 'bottom-up' geïnspireerde online vrijetijdsactiviteiten of digitaal jeugdwerk. Kinderen en jongeren nemen hierin steeds actiever een rol op. Dit draagt bij tot ontplooiing en ontwikkeling. Vlaamse en lokale organisaties worden aangemoedigd hun krachten te bundelen en gezamenlijke projecten tot stand te brengen. Ook digitale *makerspaces* en *coding*-initiatieven krijgen aandacht.

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Brussel, Jeugd en Media
Timing: 2020 -2024

3. Kinderrechten in de digitale omgeving is ingebed in de ruimere context van Europese en internationale beleidsdimensie. Mediawijsheid wordt naar voren geschoven bij de voorbereiding van de strategie kinderrechten van de EU en van de Raad van Europa. We versterken kinderen en

Verantwoordelijke minister(s): Minister van Onderwijs en Minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, en Minister van Brussel, Jeugd en Media
Timing: 2020 - 2024

2. De online wereld biedt heel wat mogelijkheden om een eigen imago en identiteit te bepalen. Kinderen en jongeren onderhouden hun sociaal netwerk of breiden deze uit. Ontmoetingen, het ontstaan van vriendschappen en uitbouwen van relaties verloopt meer en meer via een digitale weg. We zetten samen met experts in op de versterking van de online integriteit van kinderen en jongeren. In het kader van een integriteitsbeleid met oog voor preventie en aanpak, worden tools en methodieken ontwikkeld met oog op het gezond omgaan met media, met aandacht voor thema's zoals digitale balans, mediaopvoeding, online relaties en seksualiteit en het in kaart brengen van vormen van online seksisme, dat gelinkt kan worden aan gendergerelateerd geweld. De resultaten moeten bijdragen tot de ontwikkeling van aangepaste methodieken of instrumenten om de 'civility' onder sociale mediagebruikers te bevorderen.

Verantwoordelijke minister: Minister van Brussel, Jeugd en Media en Minister van Inburgering en Gelijke Kansen
Timing: 2020 - 2024

3. Samen met relevante actoren zetten we gerichte acties op in het tegengaan van integriteitsschendingen via desinformatie, haatspraak, 'fake news', 'deepfake' en complottheorieën. Fenomenen zoals filterbubbels en 'echo-chamber' houden in dat kinderen en jongeren enkel meningen en berichten te zien krijgen in overeenstemming met hun eigen interesses en houdingen. Door onder meer de focus te leggen op het leeraspect van kritisch denken, actualiteitskennis en respectvol communiceren, wordt de weerbaarheid versterkt en zetten we in op geïnformeerd en veilig omgaan met media. We stimuleren hierbij genuanceerde en niet-stereotyperende beeldvorming, waarbij we inzetten op bewustwording van onbewuste voordelen en alle vormen van stereotypering. Sensibiliseringscampagnes worden opgezet. Richtlijnen en methodieken worden uitgewerkt. Dit verloopt in overleg met de doelgroepen zelf. We kaderen deze actie uitdrukkelijk binnen een Europese en internationale dimensie. We dragen onze expertise uit en implementeren internationale goede voorbeelden.

Verantwoordelijke minister: Minister van Brussel, Jeugd en Media en Minister van Inburgering en Gelijke Kansen
Timing: 2020 - 2024

OD 5.2.2. We zetten in op kennisopbouw bij kinderen en jongeren over hun rechten zodat zij sterker staan in het beschermen van hun integriteit

1. Er wordt ingezet op de concretisering van voor kinderen en jongeren (en hun referentiefiguren) relevante bepalingen, waaronder privacy, 'terms and conditions', 'cookies', toegang, toestemming enz. De betekenis van GDPR in het dagdagelijks leven wordt zo meer aantoonbaar en hanteerbaar. We dragen het lespakket voor leerlingen van middelbaar onderwijs 'General Data Protection

7. BIJLAGEN

7.1. AFKORTINGENLIJST

Afkorting	Naam
BBT	Beleids- en begrotingstoelichting
CJM	Cultuur, Jeugd en Media
CO	Concluding observations (slotbeschouwingen) van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind
ESF	Europees Sociaal Fonds
EU	Europese Unie
EU-SILC	European Union Statistics on Income and Living Conditions
FOD	Federale Overheidsdienst
JKP	Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan
JOP	Jeugdonderzoekplatform
KeKi	Kenniscentrum Kinderrechten
OD	Operationele doelstelling
SD	Strategische doelstelling
STEM-actieplan	Actieplan voor Science - Technology - Engineering - Mathematics
TD	Tactische doelstelling
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VN	Verenigde Naties
VWSG	Vereniging Vlaamse Steden en Gemeenten

7.2. BRONNENLIJST

7.2.1. Europese en internationale instrumenten

Europese Unie

[EU jeugdstrategie 2019-2027](#)

Raad van Europa

[Resolutie CM/Res\(2020\)2 van 22 januari 2020 van de Raad van Europa over de nieuwe strategie voor de jeugdsector 2030](#)

[Aanbeveling CM/Rec\(2019\)4 van 24 april 2019 van het Comité van Ministers aan de lidstaten over de steun aan jonge vluchtelingen in de overgang naar volwassenheid](#)

[Aanbeveling CM/Rec\(2018\)7 van 4 juli 2018 van het Comité van Ministers aan de lidstaten inzake Richtlijnen voor de eerbiediging, bescherming en naleving van de rechten van het kind in de digitale omgeving](#)

[Aanbeveling CM/Rec\(2017\)4 van 31 mei 2017 van het Comité van Ministers aan de lidstaten inzake jeugdwerk](#)

[Aanbeveling CM/Rec\(2016\)7 van 28 september 2016 over de toegang van jongeren tot rechten](#)

[Aanbeveling CM/Rec\(2015\)3 van 21 januari 2015 van het Comité van Ministers aan de lidstaten over de toegang van jongeren\[1\] uit probleemwijken tot sociale rechten](#)

Aanbeveling CM/Rec(2018)7 van 4 juli 2018 van het Comité van Ministers aan de lidstaten inzake Richtlijnen voor de eerbiediging, bescherming en naleving van de rechten van het kind in de digitale omgeving

Aanbeveling CM/Rec(2012)2 van 28 maart 2012 over de participatie van kinderen en jongeren tot 18 jaar

Verenigde Naties

[Resolutie 44/25 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties van 20 november 1989 tot aanneming van het VN-Verdrag van 20 november 1989 inzake de Rechten van het Kind.](#)

Aangenomen door België en verschenen in [BS 17 januari 1992](#).

[Slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind over het gecombineerde vijfde en zesde periodiek rapport van België \(CRC/C/BEL/CO/5-6\)](#)

////////////////////////////////////

7.2.2. Bronnenlijst Omgevingsanalyse JKP 2018

Apestaartjaren 2018

Het Apestaartjaren-onderzoek is een tweejaarlijkse bevraging door Mediaraven, Mediawijs en de onderzoeksgroep imec-mict van de Universiteit Gent. Het onderzoek bestaat uit twee bevragingen: een uitgebreide survey bij kinderen (6-12 jaar) in de lagere school en bij jongeren (12-18 jaar) in de middelbare school. Er werden 1155 kinderen en 2000 jongeren bevraged uit een 20-tal middelbare en lagere scholen. In die vragenlijst werden kinderen en jongeren bevraged over verschillende digitale thema's: naar hun mediagebruik en -bezit uiteraard, maar ook naar wat ze denken over privacy, sexting, technostress, nieuwsconsumptie, sharenting en online burgerschap.

Vlaamse Armoedemonitor 2017

De Vlaamse Armoedemonitor wordt opgemaakt ter ondersteuning van het Vlaamse armoedebeleid en wil op een bevattelijke en overzichtelijke manier de armoedesituatie en -evolutie in Vlaanderen in kaart brengen en opvolgen. De publicatie brengt verschillende armoede-indicatoren samen die gebruikt worden in Europese, federale of andere Vlaamse monitorrapporten. Die worden aangevuld met eigen accenten en aandachtspunten gebaseerd op de prioriteiten van het Vlaamse armoedebeleid. Dat uit zich onder meer in de visualisering en bespreking van de verschillende armoededoelstellingen die door de Vlaamse Regering in het kader van het Pact 2020 en het Vlaamse Hervormingsprogramma voor de EU2020-strategie werden geformuleerd.

Bachelorproef VIVES 2018

In het kader van deze omgevingsanalyse ter ondersteuning van het nieuwe jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan, gingen 6 studenten van de Hogeschool VIVES voor ons op onderzoek uit. Hun bachelorproef bestond uit het interviewen van 16 jongeren tussen 16 en 25 jaar over verschillende thema's en hun toekomstvisie. Ze interviewden ook 14 experts afkomstig uit het jeugdwerk, de brede jeugdsector en het maatschappelijke veld. Ten slotte hebben ze een focusgroep bevraged aan de hand van een babbelspel. Deze focusgroep bestond uit zes jongeren binnen de genoemde leeftijdscategorie.

Beleidsadvies Kenniscentrum Kinderrechten 2018

Vanuit een kinderrechtenperspectief adviseerde het Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi) het Departement CJM tijdens de opmaak van de omgevingsanalyse. In dit beleidsadvies duidt KeKi de betekenis van de internationale en nationale regelgevende kaders, onderzoeken en indicatoren op het vlak van kinderrechten voor de Vlaamse overheid. Dit document levert op basis van recente bevindingen en normatieve ontwikkelingen een inhoudelijke analyse van een aantal kernuitdagingen inzake kinderrechten voor de Vlaamse overheid. De aandacht gaat hierbij zowel uit naar sinds jaren terugkerende thema's als naar thema's die meer recent op de voorgrond treden.

https://www.keki.be/sites/default/files/publications/KeKi_Beleidsadvies%202018-2_Kinderrechten%20voeden%20Omgevingsanalyse%20JKP%202020-2024_Fase%201.pdf

Council of Europe Strategy for the Rights of the Child (2016-2021)

Op het niveau van de Raad van Europa werd in het kader van het programma 'Building a Europe for and with children' een derde strategie Kinderrechten (2016-2021), de Sofia-strategie, aangenomen op 2 maart 2016 door het Comité van Ministers. Daarbij baseert de Raad van Europa zich op de vier basisprincipes van het VN-Kinderrechtenverdrag (VRK, 1989), nl. non-discriminatie, belang van het kind, recht op leven, overleven

//

en ontwikkeling en het recht om gehoord te worden. Bij het belang van het kind verwijst de strategie in voetnoot naar de beslissing van het Comité van Ministers van 15 april 2015 over de conclusies van de Europese Conferentie over het Belang van het Kind (Brussel, 9-10 december 2014), georganiseerd door België, nl. de Vlaamse en Franse Gemeenschap en de FOD Justitie.

De strategie detecteert als uitdagingen:

1. Armoede, ongelijkheid en uitsluiting
2. Geweld
3. Gerechtig systeem gericht op volwassenen
4. Uitdagingen voor gezinnen en ouders
5. Racisme, haatspraak en radicalisering
6. Opgroeien in een digitale wereld
7. Migratie

Voor de strategie zijn prioritaire werkterreinen:

1. Gelijke kansen voor alle kinderen
2. Participatie van alle kinderen
3. Een geweldloos leven voor alle kinderen
4. Kindvriendelijke justitie voor alle kinderen
5. Rechten van kinderen in de digitale omgeving

De strategie wil resultaten boeken door:

1. De standaarden effectief te maken voor kinderen (making standards work for children)
2. Relevante stakeholders te betrekken
3. Te communiceren over kinderrechten
4. Te evalueren

Eurobarometer 2017, 2018

De Eurobarometer-enquête wordt elk jaar uitgevoerd in opdracht van het Europees Parlement. Het vraagt naar de mening en de prioriteiten van de Europese burger. Hij bestaat uit ongeveer 1.000 face-to-face gesprekken per land.

EU-SILC survey 2015, 2016, 2017, 2018

De EU-statistiek van inkomens en levensomstandigheden (EU-SILC) is de referentiebron voor vergelijkbare statistieken over inkomensverdeling en maatschappelijke integratie in de Europese Unie. EU-SILC werd opgestart in 2003 in akkoord tussen Eurostat en zes lidstaten (België, Denemarken, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Oostenrijk) en Noorwegen. De enquête werd formeel gelanceerd in 2004 in vijftien landen en uitgebreid in 2005 zodat ze alle toenmalige EU-25-lidstaten afdekte, evenals Noorwegen en Zwitserland. EU-SILC is een multifunctioneel instrument dat zich vooral op inkomen richt. De enquête verzamelt gedetailleerde gegevens over inkomenscomponenten, vooral dan over de inkomens van individuen, al worden ook een paar huishoudinkomenscomponenten meegenomen. Daarnaast wordt ook informatie over sociale uitsluiting, woonomstandigheden, arbeid, opleiding en gezondheid ingezameld.

EU Youth Goals 2018:

Op de EU Jeugdconferentie in Sofia van 16 tot 19 april 2018 werden de uitkomsten van de 6de cyclus van de gestructureerde dialoog over Jeugd besproken. Meer dan 48.000 jongeren over heel Europa participeerden en vertelden wat zij belangrijk vonden in hun leven via bevragingen. Met deze informatie in de hand bepaalden jongerenvertegenwoordigers en beleidsmakers uit 44 landen (waaronder België) samen in Sofia

Jongeren in cijfers en letters 4 (2019). Bevindingen uit de JOP-monitor 4, de JOP-kindmonitor en de JOP-schoolmonitor 2. Lieve Bradt, Stefaan Pleysier, Johan Put, Jessy Siongers en Bram Spruyt (Red.) ACCO – Leuven

Kinderrechtenmonitor

De kinderrechtenmonitor bestaat uit een set van indicatoren die jaarlijks een update krijgen (indien mogelijk). Deze set brengt vanuit het perspectief van het Kinderrechtenverdrag (een deel van) de leefsituatie van kinderen in Vlaanderen in beeld, evenals de context, processen en structuren die daar een impact op hebben. Hij biedt materiaal om (toekomstig) beleid te ontwikkelen of bestaand beleid aan te passen. De kinderrechtenmonitor neemt het kind als uitgangspunt en beperkt zich niet tot het opsporen van schendingen van kinderrechten, maar kinderrechten worden zo proactief en maximaal mogelijk toegepast. De kinderrechtenmonitor ondersteunt zo de Vlaamse minister bevoegd voor de coördinatie van het kinderrechtenbeleid, zijn collega's en de betrokken administraties in de uitvoering en naleving van het Kinderrechtenverdrag.

http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/kinderrecht_monitor_indicatoren.aspx

Het kind in Vlaanderen 2017

In 'Het kind in Vlaanderen' bundelt Kind en Gezin jaarlijks, demografische gegevens over kinderen en gezinnen, cijfers over de arbeidsparticipatie van ouders, cijfers over het inkomen en de (kans)armoede in gezinnen, evoluties in het gebruik van formele en informele kinderopvang, cijfers over de gezondheid en ontwikkeling van jonge kinderen en over sterfgevallen, en cijfers over meldingen over (vermoedens van) kindermishandeling en verwaarlozing.

Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK)

De NCRK is een overlegplatform tussen ruim 90 kinderrechtenactoren die bij samenwerkingsakkoord door de betrokken Belgische overheden zijn aangeduid. De werkzaamheden zijn gericht op een bijdrage aan Belgische rapporteringsopdrachten ten aanzien van internationale instanties en op het formuleren van algemene beleidsaanbevelingen. Het overleg beperkt zich onder andere tot de in het samenwerkingsakkoord genoemde actoren.

Voor informatie over:

- de rapportage: <https://ncrk-cnde.be/nl/periodieke-verslaggeving-belgie-aan-het-vn-kinderrechtencomite/>
- nationale kinderrechtenindicatoren: <https://ncrk-cnde.be/nl/projecten/nationale-kinderrechtenindicatoren/>
- onderzoeken naar kinderen in migratie en kinderen geplaatst in gemeenschapsinstellingen: <https://ncrk-cnde.be/nl/projecten/specifieke-enquetes/>
- het Belgische antwoord op de Wereldwijde studie over kinderen beroofd van hun vrijheid (2018): <https://ncrk-cnde.be/nl/projecten/wereldwijde-studie-over-kinderen-beroofd-van-hun-vrijheid/>
- de adviezen van het adviesorgaan: <https://ncrk-cnde.be/nl/adviezen/>

Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2018

De Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor bundelt een aantal administratieve en andere statistische gegevens uit verschillende bronnen om inzicht te geven in de maatschappelijke positie en participatie van personen van buitenlandse herkomst. Deze monitor behandelt meerdere levensdomeinen zoals werk,

[Aanbeveling CM/Rec\(2010\)5 van 31 maart 2010 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa aan de lidstaten inzake maatregelen ter bestrijding van discriminatie wegens seksuele geaardheid of genderidentiteit](#)

SCV-survey 2014, 2015, 2016 en 2017

De Sociaal-Culturele Verschuivingen in Vlaanderen-survey (SCV) is een jaarlijkse survey bij een toevallige steekproef van Nederlandstalige Belgen (inclusief niet-Belgen vanaf 2009) in het Vlaamse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het betreft zo'n 1500 personen tussen 18 en 85 jaar. De survey peilt naar waarden, opvattingen en overtuigingen van Vlamingen met betrekking tot maatschappelijk- en beleidsrelevante thema's.

Schoolklimaat Enquête 2016-2017

De LGBT+ scholierenenquête is een instrument om LGBT+ leerlingen te bevragen over hun schoolervaringen en het schoolklimaat van hun secundaire school. Voor de Vlaamse editie van de schoolklimaat enquête werkten Çavaria, Colombia Teacher College en GLSEN samen. 484 studenten vulden de online enquête in. De enquête onderzoekt de aanwezigheid van negatief LGBT+ taalgebruik en gedrag zoals pestervaringen en geweld op school. Deelnemers vulden een online enquête in over hun schoolervaringen tijdens het schooljaar 2016-2017. De deelnemers moesten in dat jaar als leerling actief geweest zijn binnen het secundair onderwijs in Vlaanderen en zich identificeren als LGBT+ (+ staat voor panseksueel, *queer*, onduidelijk, interseksueel, aseksueel of een andere niet-cisgender of niet-heteroseksuele identificatie).

Shortlist van De Ambrassade: 10 thema's waar jongeren wakker van liggen

De hele zomer van 2017 trokken vrijwilligers door het Vlaamse land. Ze praatten met meer dan 800 jongeren tussen 6 en 29 jaar. Deze jongeren gaven hun mening over waar de Vlaamse Jeugdraad moet mee bezig zijn. Dat resulteerde in een shortlist van 10 prioritaire thema's.

SID-survey 2017

De survey Samenleven in Diversiteit (SID-survey) is de eerste grootschalige bevraging die specifieke technieken hanteert om de relatief hoge non-respons bij de groep personen van buitenlandse herkomst te verlagen en die in administratieve data en algemene bevolkingssurveys onderbelichte aspecten van de diverse samenleving in kaart brengt. Het gaat om een project van het Agentschap Binnenlands Bestuur en Statistiek Vlaanderen. De SID-survey is een mixed mode survey (combinatie van online en face-to-face bevraging) bij bijna 4.500 personen van Belgische, Marokkaanse, Turkse, Poolse, Roemeense en Congolese herkomst.

UC Leuven – Limburg (UCLL)

onderzoek 'Geweld, gemeten en geteld. Scholierenonderzoek 2018' van UCLL. AANBEVELINGEN IN DE AANPAK VAN GEWELD TEGEN KINDEREN EN JONGEREN.

UNICEF België, What do you think? Migranten- en vluchtelingenkinderen in België aan het woord, 2018

Verenigde Naties

- Verenigde Naties Jeugdstrategie '[Youth 2030 – working with and for young people](#)', 24 september 2018

Kinderrechtencommissariaat. Alternatief Rapport aan het VN-Kinderrechtencomité, Alternatief Rapport van de Kinderrechtencommissarissen van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap over het vijfde en het zesde periodiek rapport van België in uitvoering van artikel 44 van het Kinderrechtenverdrag (2018).

Myria. Unia en Steunpunt tot Bestrijding van Armoede, Bestaansonzekerheid en Sociale Uitsluiting, (2018). Alternatief rapport.

VRIND 2017 – Vlaamse Regionale Indicatoren

VRIND is een gemeenschappelijk project van alle diensten van de Vlaamse administratie en de bevoegde ministers, gecoördineerd door de voormalige Studiedienst van de Vlaamse Regering.

In VRIND 2017 vindt men informatie over de algemene omgeving waarin de Vlaamse overheid optreedt en over de mate waarin de maatschappelijke doelstellingen en effecten die de Vlaamse overheid zich stelt gerealiseerd worden. Dit wordt geïllustreerd aan de hand van circa 900 tabellen, grafieken en kaarten.

Arvastat Werkloosheidsstatistieken 2018.

Geraadpleegd via <https://arvastat.vdab.be/>

Grote Woononderzoek 2013.

Transitie en continuïteit in het Vlaamse woonmodel. Trends in woningtypologie, grootte en -bezetting tussen 2001 en 2013, Steunpunt Wonen

Woonsurvey 2005. Omgevingsanalyse Woonbeleidsplan Vlaanderen:

https://www.wonenvlaanderen.be/sites/wvl/files/wysiwyg/woonbeleidsplan_vlaanderen.pdf

c	bewustmakingsprogramma's uitvoert, met inbegrip van campagnes om een positief beeld van de geestelijke gezondheidszorg te bevorderen en kinderen aan te moedigen om waar nodig psychologische ondersteuning te zoeken.
d	zorgt voor toegang tot psychologen, psychiaters en gespecialiseerde therapeuten, evenals tolken en interculturele bemiddelaars, voor vluchtelingen en migrantenkinderen, ook in opvangcentra.
Gezondheid van adolescenten	
34	Verwijzend naar zijn Algemene Commentaar nr. 4 (2003) over de gezondheid en ontwikkeling van adolescenten in het kader van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en nr. 20 (2016) over de toepassing van de rechten van het kind tijdens de adolescentie, en rekening houdend met de subdoelen 3.5 en 2.2 van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, beveelt het Comité aan dat de Verdragsstaat, zijn inspanningen ter voorkoming en bestrijding van obesitas en de incidentie van drugsmisbruik, met name cannabis, tabak en alcohol , bij kinderen en adolescenten versterkt.
H. ONDERWIJS, VRIJE TIJD EN CULTURELE ACTIVITEITEN (ART. 28, 29, 30 en 31)	
Onderwijs, met inbegrip van beroepsopleiding en -begeleiding	
38	Het Comité is ernstig bezorgd dat: (...) (d) pesten en geweld op school door zowel leeftijdsgenoten als leerkrachten alomtegenwoordig blijft.
39	Verwijzend naar subdoel 4.1 van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dringt het Comité er bij de Verdragsstaat, op aan: (...) (g) de maatregelen ter bestrijding van pesterijen, waaronder cyberpesten, te versterken die preventie, mechanismen voor vroegtijdige opsporing, empowerment van kinderen en beroepsbeoefenaars, interventieprotocollen en geharmoniseerde richtlijnen voor het verzamelen van casusgerelateerde gegevens omvatten.

7.3.2. Gezonde en Leefbare buurten

Slotbeschouwingen VN-Comité 2019	
III. BELANGRIJKSTE AANDACHTSPUNTEN EN AANBEVELINGEN	
5	Het Comité beveelt de Verdragsstaat aan te verzekeren dat de rechten van kinderen in overeenstemming met het Verdrag en de Facultatieve Protocollen ervan, bij de uitvoering van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling worden gerealiseerd. Het dringt er bij de Verdragsstaat ook op aan ervoor te zorgen dat kinderen op zinvolle wijze deelnemen aan het ontwerpen en uitvoeren van beleid en programma's die gericht zijn op het bereiken van de 17 doelstellingen, voor zover deze betrekking hebben op kinderen.
G. HANDICAP, BASISGEZONDHEIDSZORG EN WELZIJN (ARTT. 6, 18 (3), 23, 24, 26, 27 (1)-(3) EN 33)	
Gezonde leefomgeving en klimaatverandering	
35	Het Comité stelt een hoog niveau van luchtverontreiniging vast in de Verdragsstaat, met name door het wegvervoer, en de negatieve gevolgen daarvan voor het klimaat en voor de gezondheid van kinderen, die bijdraagt tot een toename van astma en ademhalingsziekten, terwijl de precieze prevalentie ervan onbekend blijft. Het Comité haalt de subdoelen 3.9 en 13.5 van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen aan en beveelt aan dat de Verdragsstaat:
a.	een evaluatie van de impact van luchtverontreiniging voor de gezondheid van kinderen en een studie naar de prevalentie van astma en ademhalingsziekten bij kinderen uitvoert als basis voor het ontwerpen van een goed onderbouwde strategie om de situatie te verhelpen en de maximale concentraties van luchtverontreinigende emissies , ook van het wegvervoer, te reguleren .
b.	een omvattend nationaal plan ontwikkelt voor de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen om gevaarlijke gevolgen voor het klimaat te voorkomen en er tegelijkertijd voor zorgt dat rekening wordt gehouden met de speciale kwetsbaarheden en behoeften van kinderen alsook met hun mening.

////////////////////////////////////

G. HANDICAP, BASISGEZONDHEIDSZORG EN WELZIJN (ARTT. 6, 18 (3), 23, 24, 26, 27 (1)-(3) EN 33)	
Kinderen met een handicap	
30	Verwijzend naar zijn Algemene Commentaar nr. 9 (2006) over de rechten van kinderen met een handicap en eerdere aanbevelingen herhalend (CRC/C/BEL/CO/3-4, paragraaf 55) dringt het Comité erop aan dat de Verdragsstaat:
b	inclusief onderwijs voor alle kinderen met een handicap aanbiedt, onder meer door te zorgen voor een redelijke aanpassing van de schoolinfrastructuur en plaatsen voor sport en vrije tijd, schoolvervoer, opleiding en door het toewijzen van gespecialiseerde leerkrachten voor individuele ondersteuning en alle nodige aandacht voor de individuele behoeften van kinderen verzekert.
H. ONDERWIJS, VRIJE TIJD EN CULTURELE ACTIVITEITEN (ART. 28, 29, 30 EN 31)	
Rust, vrije tijd, recreatie en culturele en artistieke activiteiten	
40	Verwijzend naar zijn Algemene Commentaar nr. 17 (2013) over het recht van het kind op rust, vrijetijdsbesteding, spel, recreatieve activiteiten, cultureel leven en kunst , beveelt het Comité aan dat de Verdragsstaat, zijn inspanningen opvoert om het recht van kinderen, met inbegrip van kinderen uit kansarme gezinnen, kinderen met een handicap, en vluchtelingen- en migrantenkinderen , op rust en vrije tijd en voldoende tijd om te spelen en recreatieve activiteiten te ontplooiën die veilig, toegankelijk, inclusief, bereikbaar met het openbaar vervoer, rookvrij en aangepast aan de leeftijd zijn, te waarborgen.

7.3.5. Mediawijsheid

Slotbeschouwingen VN-Comité 2019	
C. ALGEMENE BEGINSIELEN (ARTT. 2, 3, 6 EN 12)	
Non-discriminatie	
16	(...) en roept de Verdragsstaat op om een omvattende strategie goed te keuren en uit te voeren om alle vormen van discriminatie aan te pakken en zijn inspanningen ter bestrijding van radicalisering van kinderen en haatspraak te versterken, ook ten aanzien van kinderen in kwetsbare situaties.:
H. ONDERWIJS, VRIJE TIJD EN CULTURELE ACTIVITEITEN (ART. 28, 29, 30 en 31)	
Onderwijs, met inbegrip van beroepsopleiding en -begeleiding	
39	Verwijzend naar subdoel 4.1 van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dringt het Comité er bij de Verdragsstaat, op aan: (...) (g) de maatregelen ter bestrijding van pesten, waaronder cyberpesten, te versterken die preventie, mechanismen voor vroegtijdige opsporing, empowerment van kinderen en beroepsbeoefenaars, interventieprotocollen en geharmoniseerde richtlijnen voor het verzamelen van casusgerelateerde gegevens omvatten.